

Barrierat dhe mundësitë për të reduktuar korrupsionin dhe krimin e organizuar në Shqipëri

Hulumtim mbi pikëpamjet dhe përvojat e qytetarëve dhe punonjësve të sektorit publik në Shqipëri

Financuar nga Shërbimi Ndërkombëtar i Komunikimit i Qeverisë së Mbretërisë së Bashkuar
Hulumtimi i kryer nga IDRA Research and Consulting
Raporti i përgatitur nga Walnut Unlimited

Government
Communication
Service

British Embassy
Tirana

Përmbajtja

Hyrja dhe konteksti.....	3
Objektivat dhe metodologjia.....	3
Përmbledhje ekzekutive	5
Seksioni 1: Korrupsioni në Shqipëri.....	9
Korrupsioni perceptohet të jetë i rrënjosur thellë në sistemin gjyqësor dhe ligjor.....	9
Ryshfeti është forma më e përhapur e korrupsionit.....	9
Korrupsioni përjetohet gjerësisht nga qytetarët në Shqipëri.....	12
Normat shoqërore dhe përfitimet personale kontribuojnë në vazhdimësinë e korrupsionit.....	16
Ndikimi i korrupsionit në shoqëri.....	17
Korrupsioni ndikon në të gjitha aspektet e jetës së qytetarëve.....	18
Diskriminimi ndaj grupeve minoritare i bën individët më të cenueshëm ndaj korrupsionit....	18
Ndërsa pak qytetarë kanë raportuar korrupsion, gatishmëria për të raportuar është e lartë tek të rinjtë.....	19
Anonimiteti është pengesa më e madhe për raportimin e korrupsionit.....	23
Qytetarët do të ishin më të motivuar të raportonin korrupsionin nëse do të ishin më të mbrojtur	25
Reduktimi i korrupsionit do të çonte në një vend më të qëndrueshëm	25
Punonjësit e sektorit publik e njohin praninë e korrupsionit brenda institucioneve ku punojnë.....	27
Seksioni 2: Krimi i organizuar në Shqipëri.....	30
Krimi i organizuar perceptohet si i rrënjosur në shoqëri	30
Krimi i organizuar nxitet nga vështirësitë ekonomike	32
Krimi i organizuar dhe korrupsioni janë thellësisht të ndërthurur	33
Siguria publike dhe demokracia janë vetëm disa nga ndikimet e krimit të organizuar	33
Gratë dhe vajzat mund të jenë të cënueshme ndaj krimit të organizuar	34
Qytetarët ndihen të pasigurt përballë krimit të organizuar.....	34
Seksioni 3: Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar (SPAK).....	38
Ndërgjegjësimi për SPAK është i lartë, por shumica nuk kanë shumë njohuri për këtë institucion.....	38
Pjesa më e madhe e qytetarëve e percepton SPAK-un si efektiv në luftën kundër korrupsionit.....	39
Qytetarët besojnë se SPAK vepron në mënyrë të paanshme në luftën kundër korrupsionit.....	40
Seksioni 4: Media dhe burimet e informacionit	44
Besimi në media është i ulët.....	44
Sulmet mediatike ndaj SPAK mund të çojnë në përmirësimin e efikasitetit të tij.....	47
Rekomandime.....	48
Aneks	50
Qasja kërkimore e studimit.....	50
Qasja sasiore e studimit	50
Qasja cilësore e studimit.....	52

Hyrja dhe konteksti

Korrupsioni dhe krimi i organizuar kanë qenë prej kohësh probleme të përhapura në Shqipëri, duke ndikuar në aspektet sociale, ekonomike dhe politike të vendit. Këto sfida janë njohur si pengesa të rëndësishme për zhvillimin dhe stabilizimin, duke shkaktuar shqetësim të gjerë publik dhe vëmendje ndërkombëtare.

Krijimi i SPAK (Prokuroria e Posaçme Kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar) shënoi një moment kyç në luftën e vazhdueshme të Shqipërisë kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar.

SPAK, një nga prokuroritë speciale më efektive në aspektin operativ në Ballkanin Perëndimor, ka luajtur një rol thelbësor në trajtimin e rasteve të profilit të lartë të korrupsionit dhe krimit të organizuar. Puna e SPAK-ut ka fituar besimin e gjerë të publikut, duke u parë nga qytetarët si një simbol shprese në një sistem historikisht të rrënuar nga korrupsioni. Profili i lartë mediatik i SPAK-ut e ka përforcuar më tej ndikimin e tij, duke i bërë veprimet dhe arritjet e tij një temë kryesore të diskutimeve publike.

Kjo fokusim në luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar nuk është vetëm një prioritet kombëtar, por ka pasur jehonë edhe në kontekstin më të gjerë të Ballkanit Perëndimor. Rajoni, i cili shpesh karakterizohet nga sfida të ngjashme, i ka parë përpjekjet e Shqipërisë si një hap të rëndësishëm përpara, veçanërisht përmes suksesit operacional të SPAK-ut.

Korrupsioni mbetet një problem kryesor për qytetarët shqiptarë, duke ndikuar në shumë aspekte të jetës së përditshme, nga qeverisja deri te mundësitë ekonomike. Ai është gjithashtu një faktor i rëndësishëm që ndikon në emigrimin, pasi shumë njerëz kërkojnë të ikin nga pasojat e një sistemi ku korrupsioni është i pranishëm. Perceptimi dhe realiteti i korrupsionit ulin cilësinë e jetës, duke sjellë një ndjenjë zhgënjimi dhe një dëshirë për ndryshime sistematike.

Objektivat dhe metodologjia

Ky hulumtim/kërkim është porositur nga Shërbimi i Komunikimit i Qeverisë Britanike për të kuptuar perceptimet dhe përvojat e korrupsionit dhe krimit të organizuar tek qytetarët dhe punonjësit e sektorit publik në Shqipëri, si dhe raportimi i këtyre çështjeve nga mediat.

Gjithashtu, u shqyrtua ndërgjegjësimi i qytetarëve dhe nivelet e besimit në institucionet që hetojnë korrupsionin dhe krimin e organizuar, si dhe sa gjasa do të kishin ata të raportonin krime të tilla.

Gjetjet e këtij hulumtimi ofrojnë një pamje gjithëpërfshirëse të mënyrës se si korrupsioni dhe krimi i organizuar vazhdojnë të formësojnë përvojat e shqiptarëve. Metodologjia kombinon elemente sasore dhe cilësore për të kapur një gamë të gjerë perceptimesh.

- Anketa përfshiu 1,000 intervista me individë të moshës 18 vjeç e lart nga të gjitha rajonet e Shqipërisë, në gusht 2024. Me një marzh gabimi prej $\pm 3.2\%$, kjo madhësi e kampionit është e mjaftueshme për të dhënë rezultate të besueshme dhe të rëndësishme në aspektin statistikor.
- Komponenti cilësor u realizua me tetë grupe diskutimi dhe pesë intervista të thelluara, nga 30 korrik deri më 22 gusht 2024. Këta individë përfaqësonin moshën dhe grupe të ndryshme sociale, nivele arsimimi dhe profesione, duke siguruar një gamë të gjerë këndvështrimesh.
- Anketat dhe guidat e moderimit u hartuan nga ekspertë të Shërbimit të Komunikimit të Qeverisë së Mbretërisë së Bashkuar, përfshirë studiues të sjelljes njerëzore, si dhe me kontributin e hulumtuesve të pavarur shqiptarë nga IDRA Research and Consulting.

Government
Communication
Service

British Embassy
Tirana

Part of Accenture Song

Gjetjet kryesore

Qytetarët besojnë se korrupsioni është ende një problem i madh në Shqipëri

3 faktorët kryesorë që kontribuojnë në korrupsion sipas qytetarëve:

69%

Keqpërdorimi i pushtetit politik për përfitime personale

52%

Zbatim i dobët i ligjeve kundër korrupsionit

46%

Lidhje të ngushta mes bizneseve dhe partive politike

Qytetarët mendojnë se **pritshmëria se duhet dhënë rryshfet** për të marrë shërbime më të mira ka krijuar një **kulturë korrupsioni** në Shqipëri

Reduktimi i korrupsionit do të rezultonte në një vend më të qëndrueshëm

% e qytetarëve që mendojnë se ulja e korrupsionit do të çonte në:

74%

Ekonomi më të qëndrueshme

73%

Afrim të anëtarësimit në BE

72%

Përmirësim të mënyrës se si drejtohet vendi

45%

e qytetarëve e shohin **median si jo të besueshme** kur raporton çështje që lidhen me korrupsionin dhe krimin e organizuar

Mungesa e besimit të qytetarëve në media vjen nga...

- Perceptimi se ka anshmëri në raportim
- Ndikimi i grupeve apo individëve të fuqishëm
- Ekzagjerimi i ngjarjeve

Krimi i organizuar ndikon pothuajse në çdo aspekt të jetës në Shqipëri

Qytetarët raportojnë se krimi i organizuar ndikon:

Sigurinë publike

Korrupsionin politik

Zhvillimin ekonomik

Mbrojtjen e mjedisit

Qytetarët kanë frikë se nuk do të mbeten anonim në rast se raportojnë krime te policia

69%

Dyshojnë në ruajtjen e konfidencialitetit

62%

Kanë frikë se policia është e përfshirë në korrupsion

Ka një rritje të vendosmërisë së shqiptarëve për të sfiduar korrupsionin

2 në 5

qytetarë do ta raportonin

korrupsionin, përfshirë rryshfetin ku përfshihet një punonjës publik

69%

kanë refuzuar dhënien e rryshfetit të paktën një herë në një situatë ku konsiderohet **e zakonshme**, si për shembull në shëndetësi

SPAK

është **institucioni më i besuar** për të raportuar korrupsionin

46%

Besimi në SPAK

27%

Besimi në polici

Përmbledhje ekzekutive

Hulumtimi tregoi se shumica dërrmuese e shqiptarëve besojnë se ulja e korrupsionit do të çojë në një ekonomi më të qëndrueshme, do të reduktojë emigracionin dhe do të përmirësojë shanset për anëtarësim në BE.

Një pjesë prej 74% e qytetarëve besojnë se ulja e korrupsionit ka të ngjarë të çojë në një ekonomi më të qëndrueshme dhe 73% mendojnë se do të çojë përpara anëtarësimin e Shqipërisë në Bashkimin Evropian. Studimi gjithashtu tregon mbështetje të madhe për përpjekjet kundër korrupsionit nga qytetarët.

Hetimet për korrupsionin nga SPAK lidhur me zyrtarët e lartë kanë rritur pritshmëritë e qytetarëve se korrupsioni mund të trajtohet dhe ka rritur ndërgjegjësimin se si ata mund ta raportojnë atë.

Rreth 95% e individëve janë në dijeni të SPAK-ut dhe 62% besojnë se ai ka qenë efektiv në trajtimin e korrupsionit dhe krimin të organizuar.

Punonjësit e administratës publike në një sërë fushash të ndryshme, si kujdesi shëndetësor, planifikimi dhe policia, u intervistuan gjithashtu si pjesë e hulumtimit. Ata përmendën teknologjinë dhe digjitalizimin, si platformën e-Albania dhe kamerat rrugore, si zhvillime që kanë ndihmuar në uljen e korrupsionit.

Megjithatë, 91% e qytetarëve besojnë se korrupsioni është ende një problem i madh në Shqipëri.

Keqpërdorimi i pushtetit politik për përfitime personale shihet si kontribuesi kryesor i korrupsionit në Shqipëri (69%). Pas tij vijnë zbatimi i dobët i ligjeve kundër korrupsionit (52%) dhe lidhjet e ngushta mes bizneseve dhe partive politike (46%).

- Më shumë se gjysma (57%) e qytetarëve mendojnë se korrupsioni po vonon përparimin e Shqipërisë drejt integritimit në BE.
- 56% thonë se korrupsioni ndikon negativisht në cilësinë e përgjithshme të jetës së tyre.
- 50% besojnë se ulja e korrupsionit do të reduktojë numrin e shqiptarëve që largohen jashtë vendit.
- 73% e shohin korrupsionin si një pengesë për kujdesin shëndetësor publik cilësor.

- 63% e shohin korrupsionin si një pengesë për avancimin e drejtë në karrierën e tyre dhe 83% e identifikojnë nepotizmin si një formë kryesore të korrupsionit.

Perceptimi i detyrimit për të ofruar ryshfet u konsiderua nga qytetarët si më i përhapur në institucionet publike.

Më shumë se gjysma (56%) e të anketuarve thanë se ryshfeti ndodhte shpesh për të marrë shërbime shëndetësore publike ose për të marrë trajtim më të mirë, ndërsa 41% kanë qenë dëshmitarë të dhënies së një ryshfeti.

Hulumtimi zbuloi se ndërsa qytetarët besojnë se ryshfetet nxiten nga qeverisja dhe udhëheqja e dobët, ato janë gjithashtu të rrënjësura thellë në kulturën shqiptare.

Ndërsa 44% e të anketuarve thanë se kanë qenë dëshmitarë të korrupsionit, më së shpeshti ryshfet, vetëm 11% kanë raportuar sjellje korruptive.

- Rreth dy të tretat e të anketuarve (65%) thanë se nuk ndiheshin të sigurt të raportonin krimin e organizuar.
- Mungesa e perceptuar e anonimitetit ishte arsyeja më e përmendur për mosraportimin e korrupsionit (51%), ndërsa shumë prej tyre janë të shqetësuar për përfshirjen e policisë në korrupsion (62%).
- Ata që jetonin në Tiranë, Elbasan dhe Durrës kishin më pak gjasa të raportonin incidente korruptive në krahasim me ata në veri dhe jug.

Anketa tregon një vendosmëri në rritje të shqiptarëve për t'iu kundërvënë korrupsionit, me 69% që thonë se kanë refuzuar të paguajnë ryshfet të paktën një herë dhe 45% që e kanë bërë këtë shpesh herë kur kanë qenë duke marrë shërbime publike.

- Vetëm 19% e qytetarëve kanë hasur informacion në televizion apo mediat sociale se si qytetarët mund të raportojnë korrupsionin në Shqipëri. Prej tyre, vetëm 5% kanë gjetur informacion shumë të detajuar.
- Qytetarët cituan arrestimet e kohëve të fundit të politikanëve nga SPAK si ndihmë për të rritur ndërgjegjësimin mbi aftësitë e tyre për raportimin e keqbjërjeve.

- 40% e qytetarëve thanë se do ta raportonin korrupsionin nëse do ta shihnin atë, ku SPAK u cilësua si institucioni më i besuar për të raportuar, i ndjekur nga policia e shtetit.
- 54% do të raportonin ryshfetin nga politikanët dhe 51% do të raportonin ryshfetet nga punonjësit e shëndetësisë.

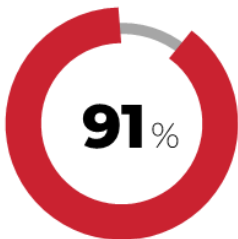
Ndërkohë që SPAK shihej nga qytetarët si institucioni më i besuar, vetëm 37% mendojnë se funksionon në mënyrë të pavarur dhe 34% mendojnë se nuk është as i kufizuar nga ndikimet e jashtme, as plotësisht i lirë.

Qytetarët në veri të vendit thanë se kriminelët më të frikshëm u liruan shpejt pas arrestimit nga SPAK, duke sjellë rënie të raportimit të krimeve të organizuara.

Qytetarët sugjeruan përmirësime që mund të ndihmojnë në rritjen e ndikimit të punës së SPAK:

- Zgjidhje më të shpejta të rasteve (53%)
- Mbrojtje më e fortë e dëshmitarëve (48%)
- Më shumë transparencë në hetime (44%)

Korrupsioni

thonë se **korrupsioni është një problem i madh** i sistemit ligjor në Shqipëri

“ Ajo që nuk mund të zgjidhet me para, **zgjidhet me më shumë para ose njohje**. Ky është një nga problemet kryesore të Shqipërisë: korrupsioni. ”

Qytetarët besojnë se korrupsioni është ende një problem i madh në Shqipëri

3 faktorët kryesorë që kontribuojnë në korrupsion sipas qytetarëve:

69%

Keqpërdorimi i pushtetit politik për përfitime personale

52%

Zbatim i dobët i ligjeve kundër korrupsionit

46%

Lidhje të ngushta mes bizneseve dhe partive politike

Qytetarët besojnë se korrupsioni është i lidhur ngushtë me krimin e organizuar dhe **po ndikon në strukturat politike dhe bizneset**

“ Të gjithë janë të njëjtë, pavarësisht nëse janë të kuq apo blu, **ngjyra e parave është e njëjtë për të gjithë**. ”

Qytetarët besojnë se luftimi i korrupsionit në Shqipëri do të sjellë **përfitime pozitive**

% e qytetarëve që mendojnë se ulja e korrupsionit do të sillte...

74%

Ekonomi më të qëndrueshme

73%

Afrim të anëtarësimit në BE

72%

Përmirësim të mënyrës se si drejtohet vendi

“ Kur shkon për të lindur, duhet të **paguash infermieren për të marrë kujdesin e duhur**. ”

Qytetarët thonë se korrupsioni në Shqipëri është një pengesë për marrjen e kujdesit cilësor shëndetësor në sektorin publik

Pjesa e qytetarëve që besojnë se korrupsioni përbën pengesë për...

73%

Marrjen e kujdesit cilësor shëndetësor në sektorin publik

63%

Ngritjen e drejtë/ndershme në karrierë

57%

Integrimin e Shqipërisë në BE

56%

Cilësinë e jetës në përgjithësi

50%

Uljen e migracionit

Ryshfeti dhe raportimi

Qytetarët mendojnë se **format më të zakonshme të korrupsionit** në Shqipëri janë...

83%

Punësimi i njerëzve në bazë të njohjeve personale

81%

Partitë politike paguajnë në këmbim të votave

78%

Politikanët që marrin rryshfet nga bizneset në këmbim të mbështetjes

Ryshfetet e dhëna personalisht janë më të zakonshme, por shumë njerëz **refuzojnë t'i japin**

69%

refuzuan dhënien e rryshfetit të paktën një herë në një situatë në të cilën konsiderohet e zakonshme, si për shembull në shëndetësi

Ryshfetet për **çështje personale** shihen si **më të pranueshme** krahasuar me korrupsionin politik

“Sa më shumë që njerëzit japin rryshfet, aq më shumë bëhet e pranueshme”

Ryshfeti është më i pranishëm në **shërbimet publike**

56%

Qasja në shërbimet publike shëndetësore

56%

Marrja e shërbimit të mirë shëndetësor në sektorin publik

44%

Shmangie e gjobës për tejkalim shpëjtësie

Shumë qytetarë **nuk dinë se si të raportojnë** rastet e rryshfetit dhe korrupsionit

44%

kanë qenë **dëshmitarë** të korrupsionit

11%

kanë **raportuar** korrupsionin

19%

kanë **parë informacion lidhur me mënyrën se si mund të raportojnë** korrupsionin

Por të paktën **2 në 5** qytetarë do të raportonin korrupsionin, përfshirë rryshfetin e marrë nga një zyrtar publik

Qytetarët kanë **shqetësime** për mënyrën **se si do të trajtohet raportimi**

51%

Mendojnë se nuk do të mbahen anonim

38%

Mendojnë se autori nuk do të ndëshkohet

56%

do të donin **mbrojtje më të mirë** për ato që raportojnë korrupsionin

“Nuk ndihemi të mbrojtur; është më mirë të heshtim.”

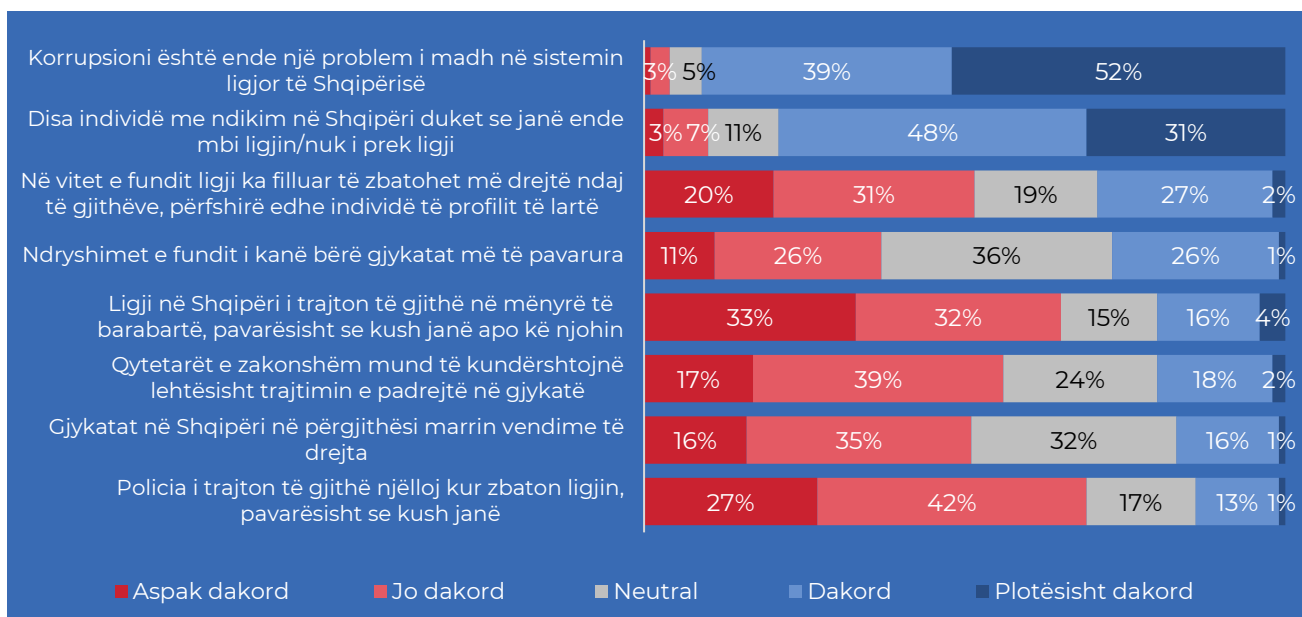

Seksioni 1: Korrupsioni në Shqipëri

Korrupsioni perceptohet të jetë i rrënjosur thellë në sistemin gjyqësor dhe ligjor

Korrupsioni perceptohet si një problem i rëndësishëm në sistemin ligjor në Shqipëri: shumica e qytetarëve shqiptarë (91%) pajtohen se korrupsioni është një problem i madh brenda sistemit ligjor dhe 79% pajtohen se disa individë me ndikim në Shqipëri duket se janë mbi ligjin. Veçanërisht, dy të tretat (69%) nuk pajtohen me deklaratën se policia i trajton të gjithë njësoj kur ajo zbaton ligjin, pavarësisht se kush janë ata.

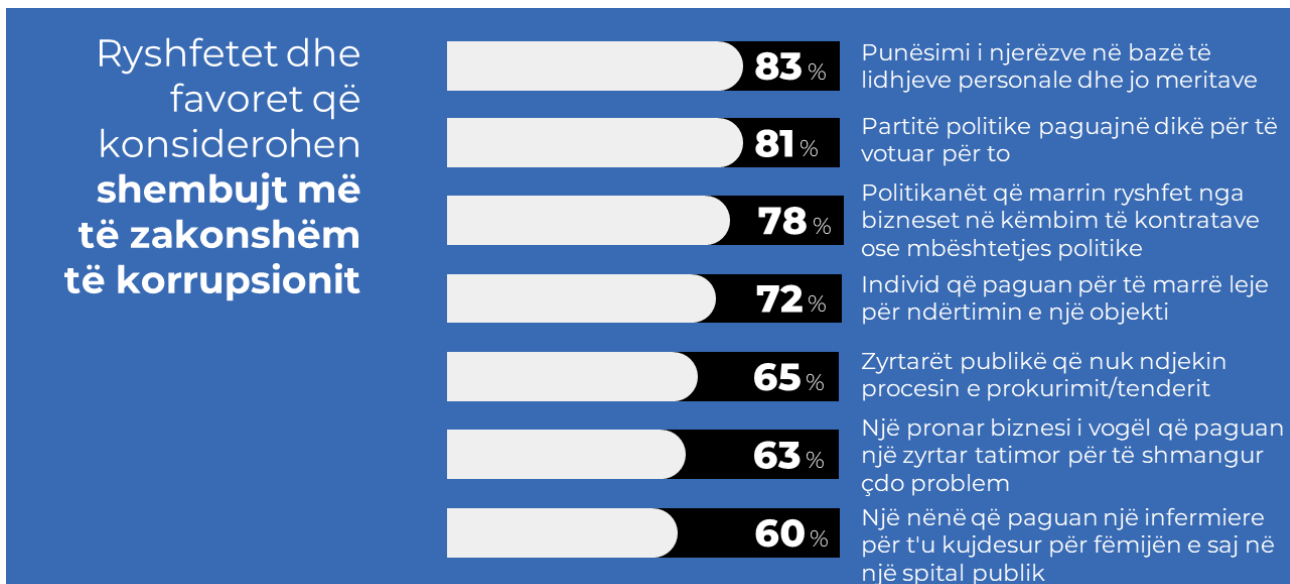
Figura 1. Pikëpamjet për korrupsionin në Shqipëri.

Ryshfeti është forma më e përhapur e korrupsionit

Ryshfeti dhe pagesat në këmbim të favoreve u theksuan si format më të zakonshme të korrupsionit në Shqipëri. Rreth 83% e qytetarëve e identifikuan nepotizmin si një formë korrupsioni, ndërsa më shumë se gjysma identifikon forma të ryshfetit në disa fusha dhe skenarë të tjerë, duke përfshirë politikën, biznesin dhe shërbimet publike.

Figura 2. Shembuj të konsideruar si forma të zakonshme të korrupsionit nga qytetarët.

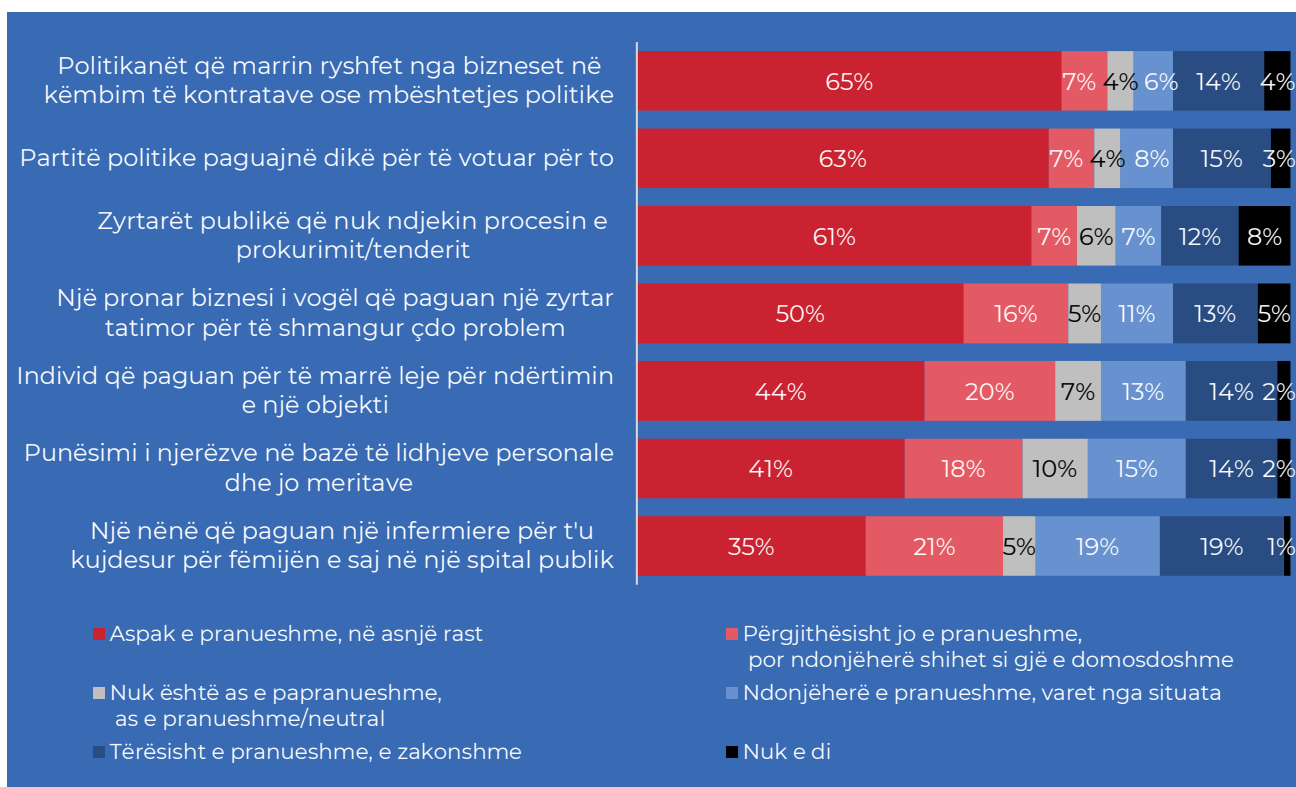
Në grupet e diskutimit, pjesëmarrësit iu referuan shpesh ryshfetit si forma mbizotëruese e korrupsionit që kishin përjetuar ose vërejtur në jetën e përditshme, veçanërisht duke përfshirë zyrtarë të nivelit të ulët dhe të mesëm në institucionet publike.

“Një shembull është nepotizmi. Duke filluar nga kryetari i bashkisë, nëse një drejtues institucional shfrytëzon pozicionin e tij për të punësuar familjarë, të afërm apo miq që nuk kanë kualifikimet e duhura, në atë moment krijohet zinxhiri i korrupsionit”.
(Mashkull, 42, Shkodër)

“Kur lind, duhet të paguash infermierin që të marrësh kujdesin e duhur. Kur e çon fëmijën në shkollë, paguan për t'u siguruar që të kujdesen për të.”
(Femër, 30, Fier)

Ryshfeti për çështje personale shihej si më i pranueshëm, ndërsa korrupsioni politik dënohej për shkak të dëmit më të gjerë shoqëror. Të paktën gjysma e qytetarëve shqiptarë e konsideruan të papranueshme çdo formë korrupsioni të paraqitur, pavarësisht nëse kryhej nga politikanë, qytetarë, zyrtarë publikë apo biznese. Edhe pse “punësimi i njerëzve në bazë të lidhjeve personale dhe jo meritës” ishte shembulli më i zakonshëm i njohur i korrupsionit, 59% e shqiptarëve thanë se kjo ishte e papranueshme. Megjithatë, kjo shihej si më e pranueshme krahasuar me ryshfetin politik, i cili u konsiderua plotësisht i papranueshëm nga të paktën 63% e tyre.

Figura 3. Pranueshmëria e sjelljeve brenda komunitetit.

“Jemi të parët në rajon për çmimet më të larta në çdo aspekt, duke përfshirë energjinë dhe ushqimet. Një nga arsyet për këtë është kostoja e lartë e korrupsionit. Kur flasim për korrupsionin, për mua nuk ka asnjë ndryshim; në këto 30 vite, të gjithë janë njësoj, pavarësisht ngjyrës politike, sepse për të gjithë, ngjyra e parave mbetet e njëjtë.” (Mashkull, 50, Elbasan)

Grupet e diskutimit zbuluan arsyet pas qendrimeve ndaj pranueshmërisë së këtyre skenarëve. Atyre iu kërkua të krahasojnë dy skenarë që përputhen me korrupsionin në lidhje me çështjet personale kundrejt korrupsionit politik.

Ndërsa çështja personale e përshkruar në skenarin 1 ishte e nxitur nga nevoja e menjëhershme personale, korrupsioni politik në skenarin 2 u pa si më i rrezikshëm për shkak të potencialit të tij për të ndikuar në disa fusha të jetës publike.

Kur politikanët përfshihen në korrupsion, përfitimet e tyre vijnë në kurriz të demokracisë dhe interesit publik, duke lënë qytetarët të përballen me pasojat negative, pa sjellë asnjë përfitim të prekshëm për shoqërinë. Pjesëmarrësit argumentuan se, ndërkohë që korrupsioni midis zyrtarëve publikë të nivelit më të ulët është i papranueshëm, dhënia e rryshfetit shpesh rezultojnë në marrjen e shërbimeve më të shpejta në këmbim.

Skenari 1: Një nënë që paguan një rryshfet tek një mjek për trajtim më të mirë për fëmijën e saj.

Skenari 2: Një politikan që pranon një rryshfet nga një kompani në mënyrë që kompania të sigurojë një kontratë.

Shumë prej tyre pranuan se ndonjëherë preferonin të paguanin ryshfet për të përsheptuar punët e tyre.

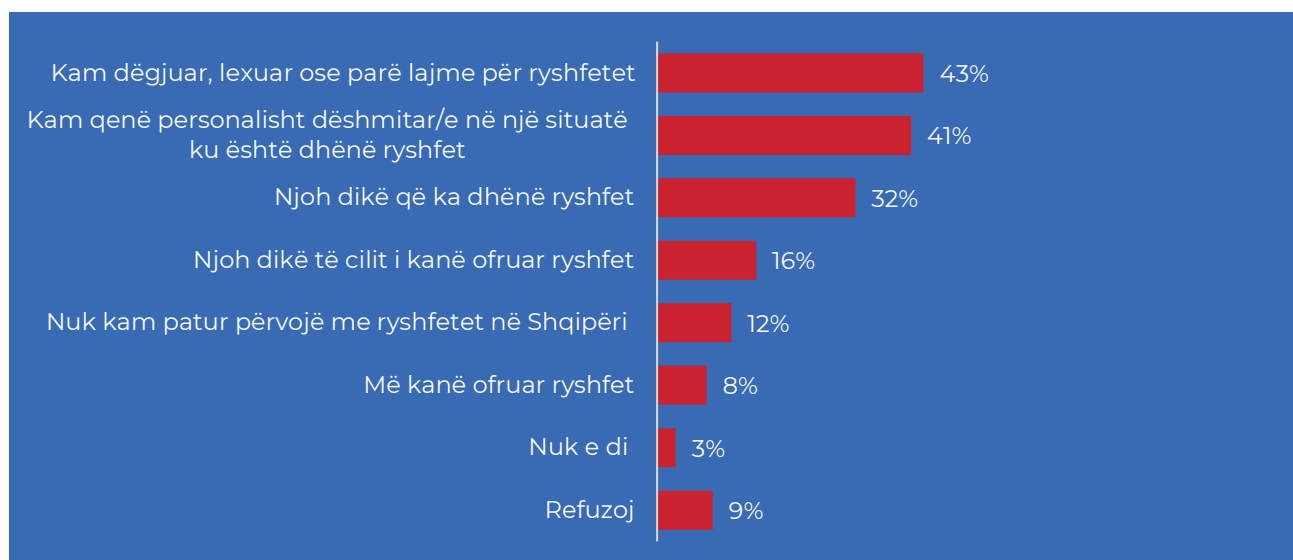
“Korrupsioni që përfshin një politikan është më i gjerë, është në nivel makro. Si politikan, ju përfaqësoni, le të themi, 50 mijë votues. Nëse je i mirë me njerëzit dhe jo i korruptuar, do të shohësh zhvillim. Nëse përqendrohesh te përfitimet personale, ju neglizhoni ata që ju votuan, të cilët besojnë se ju i përfaqësoni ata në parlament.” (Mashkull, 40, Tiranë)

“Nëse e mendon, rasti i nënës është shumë i dhimbshëm. Ky politikan merr të gjitha medikamentet onkologjike dhe lë të sëmurë të gjithë fëmijët shqiptarë. Kjo është edhe më e rrezikshme dhe shndërrohet në një fenomen. (Mashkull, 57, Durrës)

Korrupsioni përjetohet gjerësisht nga qytetarët në Shqipëri

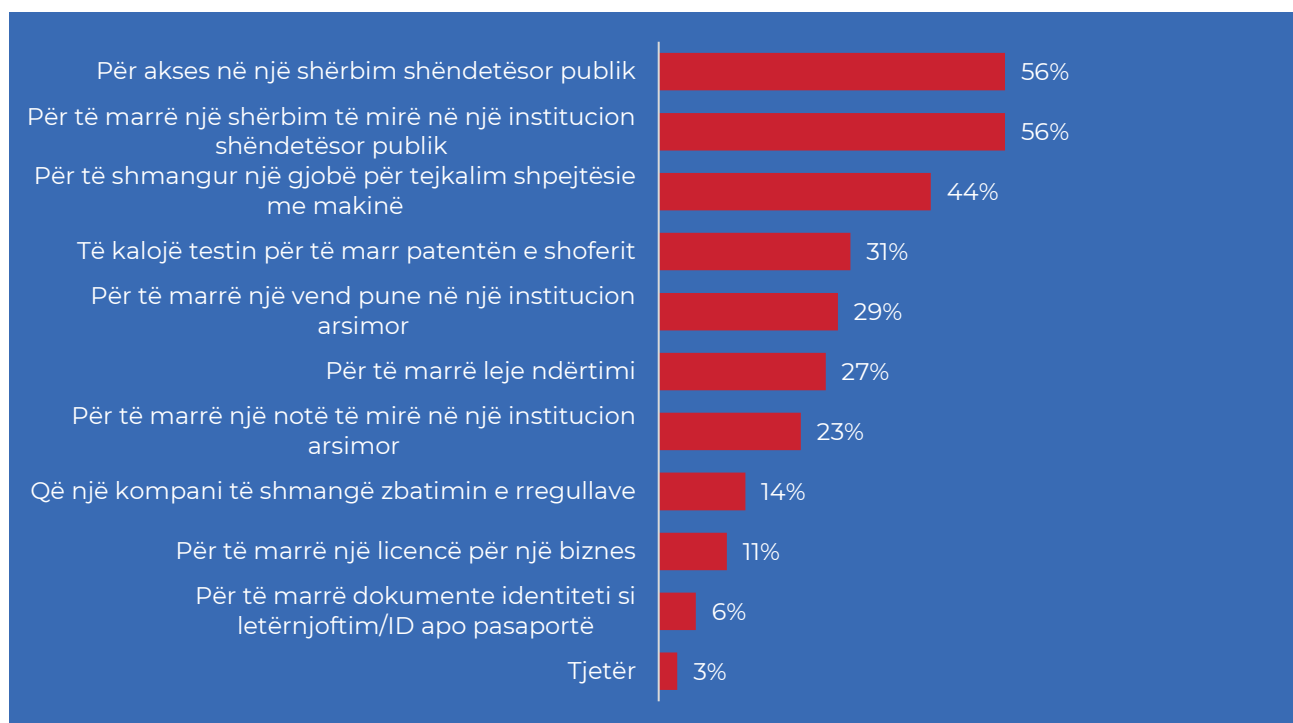
Shumica e qytetarëve shqiptarë kanë dëgjuar, kanë qenë dëshmitarë ose njohin dikë që ka qenë i përfshirë në situata ku përfshihet ryshfeti. Ky fenomen është veçanërisht i theksuar tek të rinjtë, ku 57% raportojnë përvoja të drejtpërdrejta me ryshfetin, ndërsa vetëm 30% e gjeneratës më të vjetër mund të pohojnë të njëjtën gjë, duke u mbështetur më shumë te burimet e lajmeve për informacion. Burrat kanë më shumë përvoja personale me ryshfetin (47%) krahasuar me gratë (35%).

Figura 4. Përvoja me ryshfetin në Shqipëri.

Nga ata që thanë se kishin përvojë me ryshfetin, shërbimi apo sektori më i zakonshëm ishte sektori i shëndetësisë, siç theksohet në figurën më poshtë.

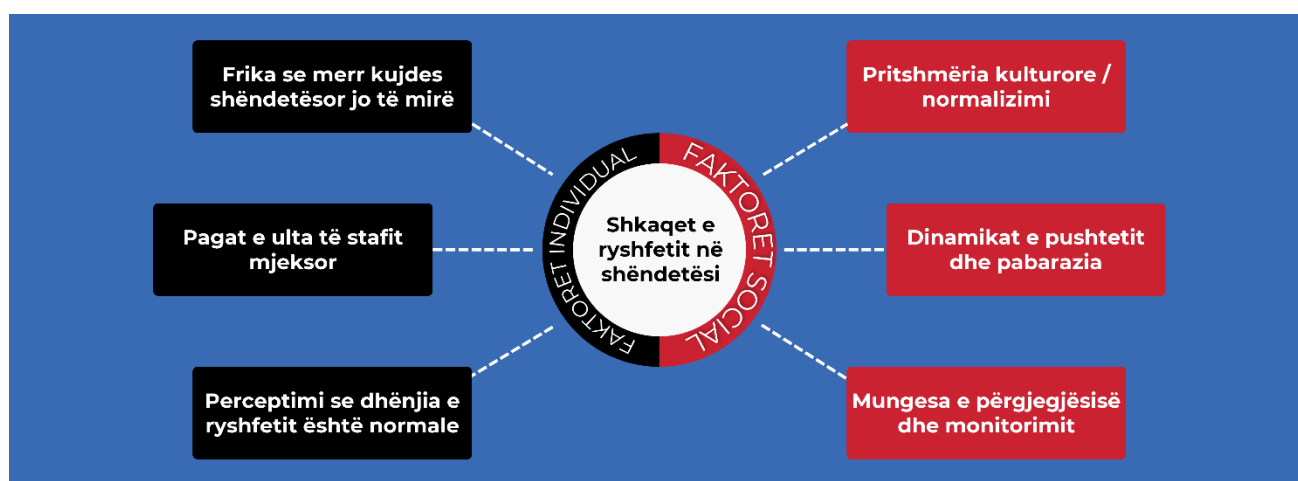
Figura 5a. Sektori ku është përjetuar ryshfet.

Sistemi shëndetësor u veçua si një nga sektorët më të korrumpuar në grupet e diskutimit, ku pothuajse të gjithë pjesëmarrësit raportuan një përvojë personale ose familjare me ryshfetin në këtë sektor. Këto përvoja u diskutuan më në detaje me pjesëmarrësit në grupet e diskutimit.

Korrupsioni në sistemin shëndetësor ndodh kur pacientët ndihen të detyruar të paguajnë më shumë për të marrë trajtim më të shpejtë ose më cilësor, duke e bërë atë një praktikë të pranueshme për të siguruar kujdesin e duhur. Pagesa e ryshfetit për të marrë shërbime më të shpejta ose më të mira dhe mendësia se pagesat shtesë janë të nevojshme për të marrë kujdesin e duhur, u përmendën si faktorë që kanë kontribuar në përhapjen e korrupsionit në sistemin shëndetësor në Shqipëri. Këta faktorë përbëjnë pengesa si në nivel individual ashtu edhe në atë shoqëror.

Figura 5b. Nxitësit e ryshfetit në sistemin shëndetësor.

1. Profesionistët e kujdesit shëndetësor, nga mjekët tek infermierët, shpesh presin ryshfet sepse e shohin atë **si kompensim për punën e tyre të papaguar**, çka krijon një pritshmëri të nënkuptuar se **pagesat janë të nevojshme për të marrë shërbime më të mira**.
2. Pjesëmarrësit përmendën se **frika nga mosmarrja e trajtimit të duhur** i shtyn njerëzit të ofrojnë ryshfet edhe kur nuk u kërkohet drejtpërdrejt, **duke forcuar kështu sistemin e korrupsionit**.
3. Pjesëmarrësit thanë se, pa dhënë ryshfet, mjekët mund të **injorojnë ose të lënë në plan të dytë një rast**, duke zgjatur kohën e trajtimit ose duke ofruar kujdes nën standard. Kjo ka krijuar një kulturë ku pacientët ndihen të detyruar të paguajnë nga xhepi për të siguruar shërbime mjekësore në kohë dhe me vëmendje të duhur.

Përvojat në sistemin e kujdesit shëndetësor varionin nga ryshfet e vogla për shërbime më të shpejta e deri te rastet më serioze që përfshinin shuma të mëdha parash për operacione apo procedura të specializuara mjekësore.

Pavarësisht se sistemi i kujdesit shëndetësor publik pretendon të mbulojë këto shërbime, pjesëmarrësit raportuan se ende duhej të paguanin shuma të konsiderueshme 'nën tavolinë' për të siguruar që trajtimi i tyre të vazhdonte pa probleme.

Nuk kishte një rajon ose grupmoshë të caktuar më të prirur ndaj këtij lloji korrupsioni, megjithatë:

- Pjesëmarrësit më të moshuar kishin më shumë përvoja personale me ryshfetin në sistemin shëndetësor, për shkak të ndërveprimeve më të shpeshta me këtë sistem për veten, të afërmit ose fëmijët e tyre.
- Të rinjtë shpesh e mësonin praktikën ose zakonet për të dhënë ryshfet, veçanërisht në sistemin shëndetësor, nga prindërit ose anëtarët e familjes.

Korrupsioni në sektorin e kujdesit shëndetësor shpesh prekte në mënyrë të shpërpjesëtuar gratë.

- Gratë shpesh ndiheshin nën presion për të dhënë ryshfet me qëllim sigurimin e një lindjeje të sigurt ose për të shmangur ndërhyrje të panevojshme mjekësore, siç është lindja me operacion (prerje çezarjane). Një pjesëmarrëse nga Fieri theksoi se mjekët shpesh përmendin komplikacione me pozicionin e foshnjës për të justifikuar nevojën për një lindje me operacion, një praktikë që është bërë kaq e përhapur sa që është pothuajse e pamundur të lindësh natyrshëm pa u ndërjerë nën presion për këtë ndërhyrje.

Të anketuarit ndanë gjithashtu raste ku u është dashur të paguajnë për pajisje mjekësore bazë, të cilat duhet të ishin siguruar nga spitalet. Në disa raste, familjet u informuan se disa medikamente ose pajisje nuk ishin të disponueshme, por pas dhënies së një ryshfeti, këto burime u bënë menjëherë të aksesueshme. Një pjesëmarrës përshkroi se si ilaçi “u shfaq mrekullisht” pasi u dha një ryshfet, duke ilustruar natyrën e zakonshme të këtyre praktikave.

“Edhe për operacionin që bëra, i dhash para vetë pa më kërkuar dikush para më parë. E pagova vetë [sepse e di që duhet ta bëj].”

(Femër, 42 vjeç, Tiranë)

“Së fundmi, gjyshi im kishte nevojë urgjente për një mjekim në spitalin e Fierit. Spitali i tha se nuk e kishin në magazinë dhe se duhej të shkonte në farmaci. Në farmaci ilaçi shitej tetë herë më shtrenjtë. Nëna ime shkoi, dha ryshfet, dhe në fillim ata hezituan, por sapo ajo nxori paratë, i thanë se ilaçi gjendej, por do t'ia jepte stafi i pastrimit, pasi ata nuk mund ta jepnin drejtpërdrejt.”

(Femër, 18 vjeç, Fier)

“Është një sistem që ushqehet nga vetvetja. Sa më shumë njerëz të paguajnë, aq më shumë kjo gjë kthehet në diçka ku është e pritshme të japësh ryshfet.” (Femër, 42 vjeç, Tiranë)

Kërkesa e lartë për shërbime mjekësore e përkeqëson problemin, pasi njerëzit ndihen të detyruar të paguajnë për të siguruar që të afërmit e tyre të marrin kujdesin e nevojshëm.

Ryshfeti u përmend shpesh edhe në sektorë të tjerë nga qytetarët shqiptarë. Trajtimi i ryshfetit si diçka normale në të gjitha këto procese forcon perceptimin e përgjithshëm publik se korrupsioni në Shqipëri është sistemik dhe i vështirë për t'u çrrënjësuar. Në shumë raste, pagat e ulëta dhe mungesa e zbatimit të ligjit u konsideruan si faktorë që kontribuojnë në vazhdimësinë e këtij fenomeni.

Fusha e jetës	Përvoja me ryshfetin	Faktorët kontribues
Regjistrimi i tokës	<ul style="list-style-type: none"> Pagimi i zyrtarëve për të përshpejtuar dokumentacionin, veçanërisht në zonat rurale 	<ul style="list-style-type: none"> Kompleksiteti dhe natyra burokratike e regjistrimit të tokës
Zbatimi i rregullave të trafikut	<ul style="list-style-type: none"> Pagesat për të shmangur gjrobat 	<ul style="list-style-type: none"> Paga të ulëta për oficerët e zbatimit të ligjit, përfshirë policinë Masa të dobëta kundër korrupsionit
Sektori i arsimit	<ul style="list-style-type: none"> Pagesa për nota më të larta ose për të kaluar lëndët, veçanërisht gjatë sezonit të provimeve 	<ul style="list-style-type: none"> Paga e ulët për mësuesit Masa të dobëta për të adresuar korrupsionin
Administrata publike	<ul style="list-style-type: none"> Pagesa për përshpejtimin e dokumentacionit (patenta, pasaporta, etj.) 	<ul style="list-style-type: none"> Normalizimi, duke u bërë sistematik Kompleksiteti dhe joefikasiteti i proceseve
Testet e drejtimit të automjetit	<ul style="list-style-type: none"> Pagesa për të kaluar një test, ose për ta kaluar pa e dhënë fare testin 	<ul style="list-style-type: none"> Normalizimi dhe përpjekje të kufizuara për ta trajtuar këtë çështje nga nivelet e larta
Zyrtarët tatimorë	<ul style="list-style-type: none"> Kërkesa për ryshfet nga zyrtarët tatimorë dhe zyrtarë të tjerë, veçanërisht ndaj bizneseve të vogla gjatë sezonit turistik 	<ul style="list-style-type: none"> Zbatim i dobët ose përpjekje të pamjaftueshme për të kontrolluar këtë korrupsion.

“Nuk mund ta regjistrosh tokën nëse nuk i paguani [ryshfet] dikujt në zyrën e kadastrës.”
(Mashkull, 50 vjeç, Fiq)

“Në Shkodër është shumë e përhapur; kemi dalë edhe në televizor, fakulteti i drejtësisë dhe një fakultet tjetër për korrupsion. Madje kanë publikuar edhe çmimet për provimet.”
(Mashkull, 29 vjeç, Shkodër)

“Të gjithë e dinë që, nëse dëshiron të kalosh testin e drejtimit, mjafton të paguash instruktorin ose vëzhguesin.”
(Mashkull, 29 vjeç, Shkodër)

“Nëse dëshiron të marrësh patentën, të gjithë e dinë që shkolla e drejtimit ka një tarifë për ta marrë me para dhe një tarifë për ta marrë vetë. Unë zgjodha ta merrja vetë. Kushëriri im nuk kishte luksin e kohës dhe pagoi që ta merrte.”
(Mashkull, 30 vjeç, Shkodër)

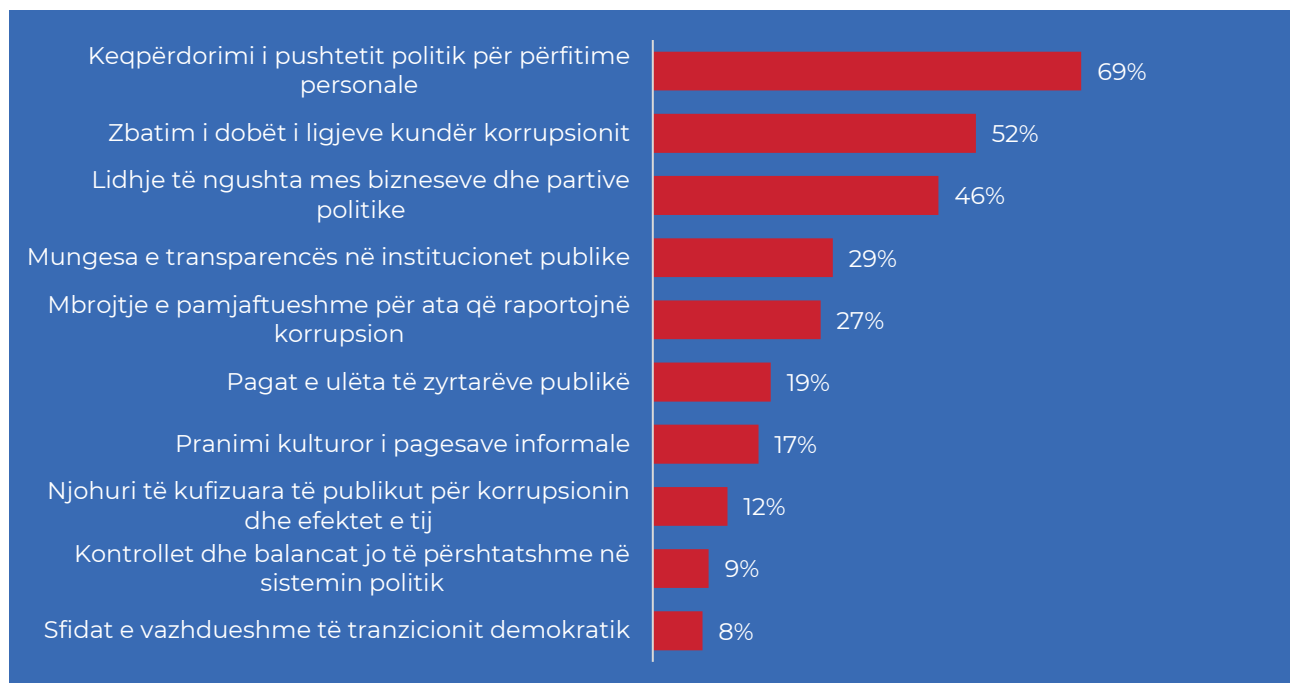
“Kur mësuesit nuk paguhen mirë, ata kërkojnë mënyra të tjera për të fituar para, dhe këtu fillon korrupsioni.”
(Mashkull, 51 vjeç, Elbasan)

“Nëse doni që diçka të bëhet shpejt, duhet të paguani. Pavarësisht nëse bëhet fjalë për përpunimin e dokumenteve apo për të kaluar burokracisë, një ryshfet përshpejton gjithçka.”
(Mashkull, 28, Fier)

Normat shoqërore dhe përfitimet personale kontribuojnë në vazhdimësinë e korrupsionit

Korrupsioni nxitet nga keqpërdorimi i pushtetit për përfitime personale dhe zbatimi i dobët i ligjeve kundër korrupsionit. Keqpërdorimi i pushtetit politik për përfitime personale shihet si kontribuesi kryesor i korrupsionit në Shqipëri (69%), i ndjekur nga zbatimi i dobët i ligjeve kundër korrupsionit (52%) dhe lidhjet e ngushta midis bizneseve dhe partive politike (46%).

Figura 6a. Faktorët kryesorë që kontribuojnë në korrupsionin në Shqipëri.

Barrierat individuale dhe shoqërore veprojnë së bashku për të mundur vazhdimin e korrupsionit në Shqipëri. Sipas pjesëmarrësve të grupit të diskutimit, arsyet e korrupsionit në Shqipëri mund të kategorizohen në dy fusha kryesore: barrierat individuale dhe faktorët shoqërorë. Pjesëmarrësit theksuan se këta faktorë janë të ndërlidhur, duke vënë në pah rolin thelbësor që individët luajnë brenda sistemit më të gjerë të korrupsionit.

- Pjesëmarrësit më të moshuar theksuan nevojën për edukimin e brezave të rinj për të sjellë ndryshime, një mendim që u mbështet edhe nga pjesëmarrësit më të rinj. Ata pranuan përgjegjësinë e tyre në adresimin e korrupsionit dhe theksuan se ndryshimi duhet të fillojë prej tyre.
- Pjesëmarrësit më të rinj (të moshës 18-25 vjeç) theksuan veçanërisht rëndësinë e edukimit dhe ndikimit të familjes, pasi shumë raportuan se ofrimi i ryshfetit për shërbime ishte një sjellje e mësuar nga familjet e tyre dhe e vazhduar gjatë gjithë jetës.

Megjithatë, gjatë diskutimeve në grup të fokusuar doli në pah një perspektivë e dyfishtë. Edhe kur prindërve dhe të rinjve u mësohet se korrupsioni është i gabuar dhe duhet shmangur, të dy grupet u shprehën se përvojat e jetës dhe rrethanat e vështira mund t'i gërryejnë ato vlera, duke i shtyrë të bëjnë kompromis me parimet etike që u janë ngulitur.

Figura 6b. Barrierat për uljen e korrupsionit në Shqipëri sipas grupeve të diskutimeve.

Ndikimi i korrupsionit në shoqëri

Pothuajse të gjithë qytetarët (98%) raportuan se korrupsioni paraqet një pengesë në të paktën një aspekt të jetës publike. Kryesisht, korrupsioni u konsiderua si një pengesë për aksesin në kujdesin shëndetësor cilësor (73% e thanë këtë), ndërsa u pa gjithashtu si një pengesë për avancimin e drejtë në karrierë (63%), përparimin drejt anëtarësimit në BE (57%), cilësinë e përgjithshme të jetës (56%) dhe shërbimet publike efektive (52%).

Figura 7. Fushat në të cilat korrupsioni vepron si pengesë.

Korrupsioni ndikon qytetarët në të gjitha aspektet e jetës

Korrupsioni është një sfidë e përditshme për qytetarët shqiptarë. Pothuajse të gjithë pjesëmarrësit në grupet e diskutimit e kishin hasur korrupsionin drejtpërdrejt ose njohnin dikë që e kishte si përvojë. Ata raportuan se korrupsioni është i pranishëm në të gjitha institucionet publike, megjithëse shfaqet në shkallë të ndryshme.

Individët në pozita pushteti, qoftë në sektorin publik apo privat, perceptoheshin se përdorin autoritetin e tyre për të ofruar ose refuzuar shërbime bazuar në përfitime personale dhe jo në meritë.

Pjesëmarrësit e grupeve të diskutimit identifikuan tre sjellje kryesore të korrupsionit të pranishme në Shqipëri:

- **Shpërdorimi i pushtetit:** Individët në pozita pushteti, si në sektorin publik ashtu edhe në atë privat, perceptohen se e përdorin autoritetin e tyre për të ofruar ose refuzuar shërbime bazuar në përfitime personale dhe jo në meritë.
- **Ryshfet për favore:** Qytetarët e zakonshëm përfshihen në praktika korruptive për të marrë shërbime ose përfitime më shpejt, si p.sh. kalimi i radhës në shërbimet shëndetësore ose përshpejtimi i procesit të marrjes së dokumenteve.
- **Ryshfet nga detyrimi:** Detyrimi për të dhënë rryshfet lind nga një kombinim faktorësh, duke përfshirë joefikasitetin e administratës publike, e cila nxit në mënyrë indirekte rryshfetin duke zgjatur procedurat, duke ofruar shpjegime të paqarta dhe duke krijuar një kulturë ku pritet që rryshfeti të përshpejtojë proceset.

“Sapo dalim nga shtëpia, përballemi me të.”
(Mashkull, 58 vjeç, Fier)

“Nëse nuk sheh korrupsion, thua: ‘çfarë ndodhi?!’”
(Femër, 28 vjeç, Finiq)

Korrupsioni demoralizon ata që dëshirojnë të arrijnë sukses në mënyrë të ndershme.

Pjesëmarrësit shprehën zhgënjimin e tyre lidhur me faktin se korrupsioni jo vetëm që cenon përparimin shoqëror, por gjithashtu demoralizon individët që synojnë të kenë sukses në mënyrë të ndershme. Ata shpjeguan se kur dikush përfshihet në veprimtari korruptive, krijohet një efekt zinxhir që ndikon në të gjithë sistemin.

Diskriminimi ndaj grupeve minoritare i bën individët më të cenueshëm ndaj korrupsionit

Minoritetet perceptohen si më të cenueshëm ndaj korrupsionit. Disa pjesëmarrës besojnë se grupe të caktuara, si komuniteti rom, egjiptianët dhe banorët e zonave rurale, janë më të prekshëm nga rryshfeti. Këta individë mund të ndihen të detyruar të japin rryshfet edhe kur nuk është e nevojshme. Ndërsa disa grupe të veçanta mund të ndiejnë një detyrim më të madh për të paguar rryshfet për shërbime, shumica e pjesëmarrësve në diskutim raportuan se nuk u kërkohet gjithmonë drejtpërdrejt rryshfet, dhe në disa raste, nuk u kërkohet fare.

“Ajo që nuk zgjidhet me para, zgjidhet me më shumë para ose me njohje. Ky është një nga problemet kryesore në Shqipëri: korrupsioni. Fakti që është kaq i përhapur do të thotë që nëse dëshiron të jesh një person i ndershëm dhe të arrish qëllimet e tua me drejtësi, demoralizohesh sepse nuk bën shumë përparim.” (Femër, 30 vjeç, Fier)

“Për komunitetin tonë, kjo është më e theksuar për shkak të diskriminimit të madh, nënvlerësimit dhe përçmimit. Për të marrë një shërbim, jo vetëm që je i detyruar të japësh diçka, por duhet edhe të presësh më gjatë në radhë.” (Mashkull, 68 vjeç, Fier)

Diskriminimi në Finiq ushqen perceptimet për korrupsion në shërbimet publike. Në Finiq, grupet minoritare shprehën shqetësime lidhur me ndjenjën e diskriminimit, e cila në disa raste çon në perceptimin se mund t'u duhet të japin ryshfet për të marrë shërbime. Ata raportuan se perceptojnë një lidhje midis diskriminimit dhe praktikave si vendosja e gjobave për makinat e importuara nga Greqia, penalizimet për pagesat e vonuara të faturave dhe fenomenit të blerjes së votave. Qytetarët e këtij grupi shprehën gjithashtu pakënaqësi për cilësinë e shërbimeve, duke u ankuar për paaftësi në institucionet publike, gjë që u shton ndjenjën e të qënurit të diskriminuar.

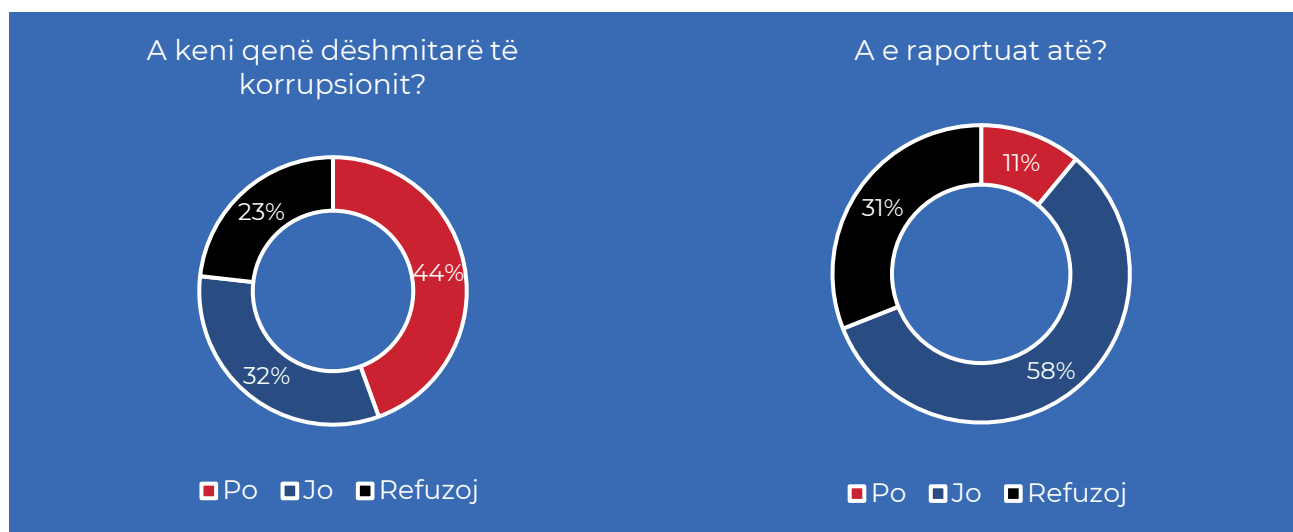
Komuniteti rom nuk është domosdoshmërisht i prirur ndaj korrupsionit, por i shtyrë drejt tij nga diskriminimi. Pjesëmarrësit nga komuniteti Rom shprehën ndjesi të forta diskriminimi gjatë kërimit të shërbimeve publike. Edhe pse nuk besonin domosdoshmërisht se ishin të detyruar të paguanin më shumë ryshfet se të tjerët, ata ndjenin se pozita e tyre e ulët shoqërore e bënte më të vështirë marrjen e të njëjtit nivel shërbimi pa dhënë pagesa shtesë.

Ndërkohë që pak qytetarë kanë raportuar korrupsion, gatishmëria për të raportuar është e lartë tek të rinjtë

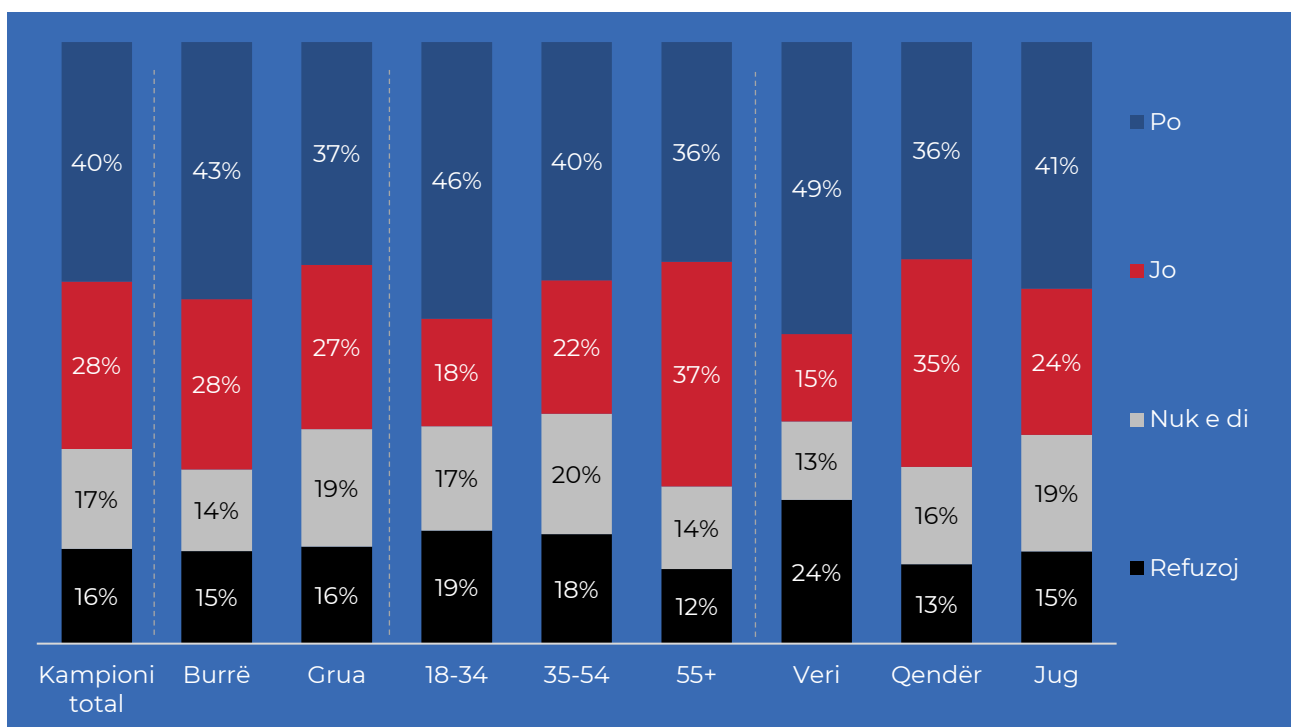
Pothuajse gjysma e shqiptarëve (44%) kanë qenë dëshmitarë në situatë korrupsioni. Vetëm 32% nuk kanë qenë kurrë dëshmitarë të korrupsionit, ndërsa pjesa tjetër (23%) kanë refuzuar të përgjigjen. Nga ata që kanë qenë dëshmitarë të korrupsionit, vetëm një në dhjetë (11%) e kanë raportuar atë, më shumë se gjysma (58%) nuk e kanë raportuar dhe tre në dhjetë (31%) kanë refuzuar të përgjigjen.

Ndërsa vetëm 11% e qytetarëve thanë se kishin raportuar korrupsionin, ka fakte që tregojnë se qëndrimet mund të jenë duke ndryshuar. Kur u pyetën nëse do të raportonin korrupsionin, përfshirë ryshfetin nga një zyrtar publik, 40% e qytetarëve u shprehën se do ta bënin. Personat në grupmoshat më të reja kanë më shumë gjasa të raportojnë këtë lloj korrupsioni sesa ata më të moshuarit.

Figura 8. Dëshmitarë të korrupsionit dhe ryshfetit. Figura 9. Dhe nëse është raportuar.

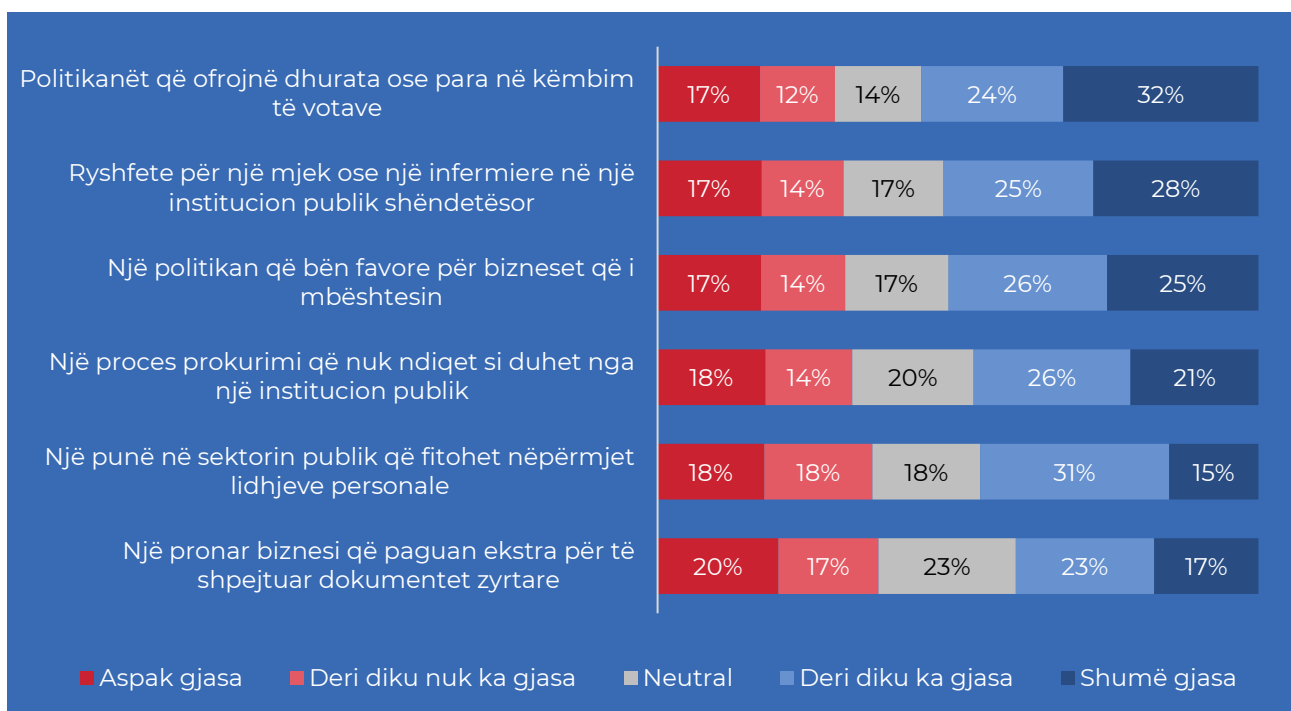
Figura 10. Gatishmëria e qytetarëve për të raportuar korrupsionin nga një zyrtar publik.

Të anketuarit u pyetën gjithashtu se sa të gatshëm do të ishin të raportonin forma të tjera korrupsioni. Edhe në këtë rast, **gatishmëria për të raportuar forma të tjera korrupsioni është dukshëm më e lartë krahasuar me përqindjen e atyre që tashmë kanë raportuar raste korrupsioni ku kanë qënë dëshmitar**, duke sugjeruar se popullata po bëhet më e prirur për t'u përballur me korrupsionin përmes raportimit.

Të rinjtë shprehën një gatishmëri më të lartë për të raportuar rastet e korrupsionit krahasuar me grupmoshat më të vjetra, ndërsa banorët në rajonin e Veriut ishin më të gatshëm për të raportuar krahasuar me ata në rajonet e tjera.

Figura 11. Mundësia/gjasat për të raportuar skenarë të korrupsionit dhe ryshfetit.

Ata që thanë se do të raportonin korrupsionin u pyetën se kujt do t'ia raportonin më së shumti. Përgjigjet më të zakonshme ishin SPAK (56%) dhe policia e shtetit (54%), megjithëse disa do të raportonin edhe në prokurorinë lokale (20%), Ministrinë e Shtetit për Administratën Publike dhe Kundër Korrupsionit (14%) ose Rrjetin e Koordinatorëve Antikorrupsion (12%). Dallimet kryesore sipas karakteristikave demografike ishin:

- Burrat kishin më shumë gjasa se gratë të raportonin te SPAK (63% kundrejt 49%), ndërsa gratë kishin më shumë gjasa të raportonin te policia e shtetit (63% kundrejt 46%).
- Të rinjtë (18-34 vjeç) kishin më shumë gjasa të raportonin te policia e shtetit (61%), ndërsa qytetarët më të moshuar (55+) kishin më shumë gjasa të raportonin te SPAK (61%).
- Të rinjtë kishin gjithashtu më shumë gjasa se grupmoshat më të vjetra të konsideronin raportimin te prokuroria lokale, Ministria e Shtetit për Administratën Publike dhe Kundër Korrupsionit, si dhe te Rrjeti i Koordinatorëve Kundër Korrupsionit.

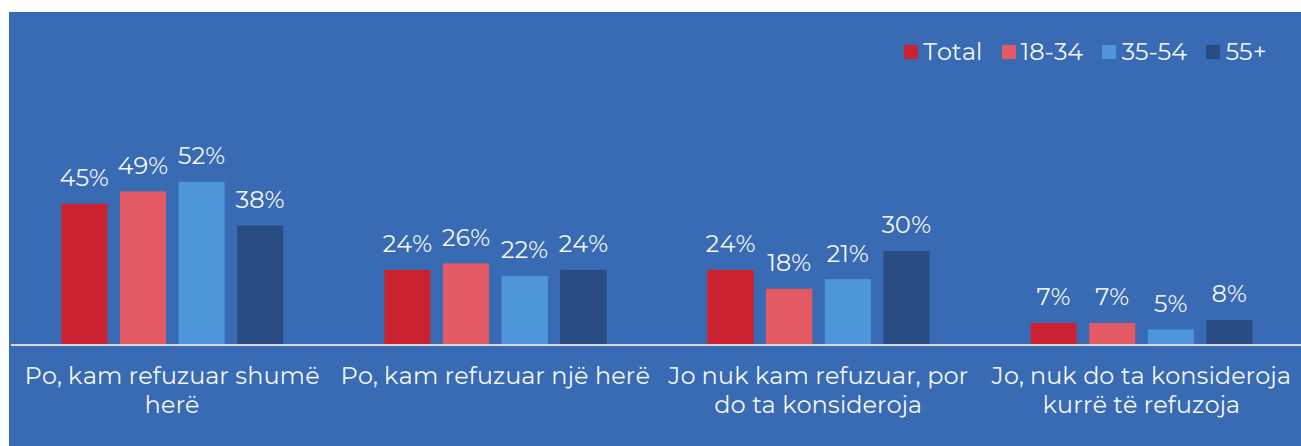
Figura 11. Institucionet ku ka më shumë gjasa të raportohet.

Ndërgjegjësimi dhe perceptimet mbi SPAK shtjellohen në detaje në Seksionin 3 të këtij raporti.

Qytetarët duan të ndihen të fuqizuar për të refuzuar dhënien e ryshfetit. Më shumë se dy të tretat (69%) e shqiptarëve thanë se kanë refuzuar të paguajnë një ryshfet (të paktën një herë) në një situatë ku pritet zakonisht dhe 45% kanë refuzuar ta paguajnë në disa raste. Pothuajse një e katërta (24%) kanë refuzuar një herë dhe e njëjta përqindje do ta konsideronte refuzimin. Vetëm 7% nuk do të konsideronin kurrë të mos e paguanin. Të rinjtë janë më të gatshëm të refuzojnë dhënien e ryshfetit krahasuar me ata mbi 55 vjeç.

Figura 12. Refuzimi për të paguar ryshfet në një situatë ku konsiderohet praktikë e zakonshme për ta bërë këtë.

Ekziston një perceptim se ata që refuzojnë të paguajnë ryshfet mund të përballen me pasoja negative, si marrja e një shërbimi të cilësisë së ulët ose të vonuar pa shpjegim, ose përballja me sjellje të vrazhdë dhe joprofesionale.

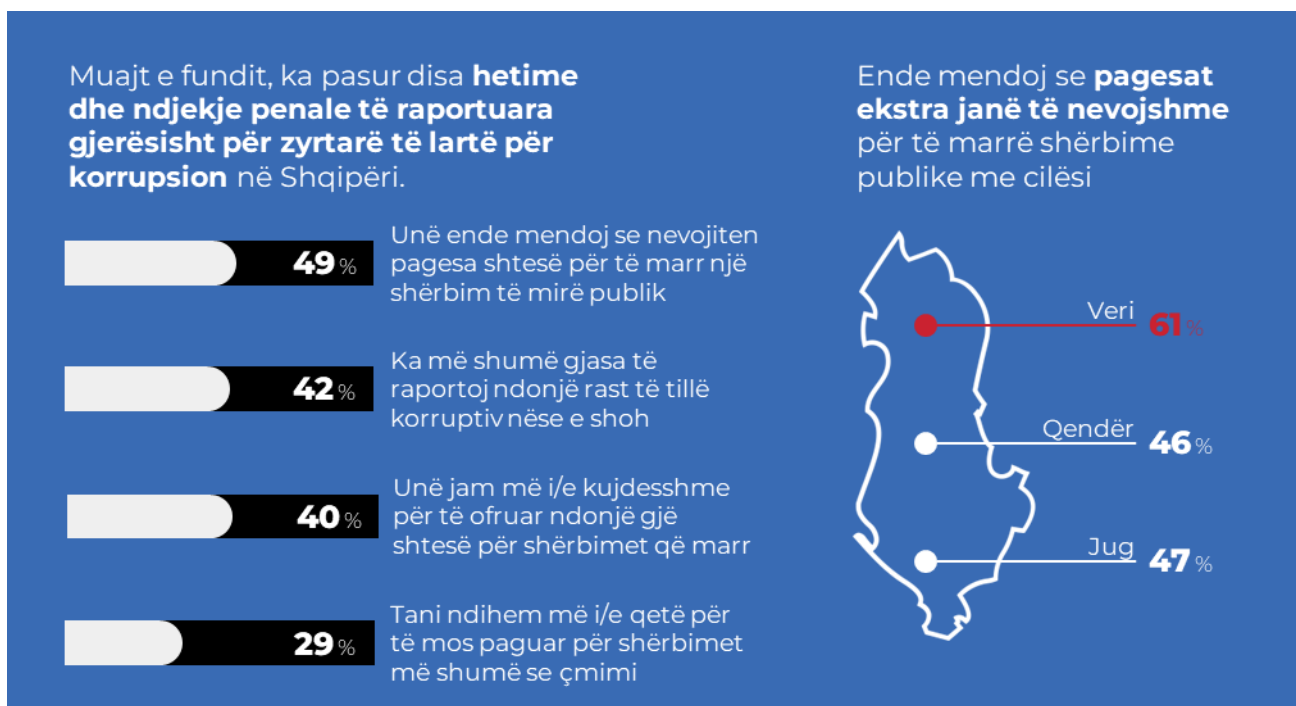
Pjesëmarrësit shprehën shqetësime të rëndësishme lidhur me mosdhënien e ryshfetit, veçanërisht në institucionet publike si shëndetësia dhe ato që merren me procedura burokratike. Pakënaqësitë e tyre kryesore lidhen me mënyrën se si trajtoheshin dhe me vonesat e panevojshme në proces, të cilat dukeshin se kishin si qëllim vetëm komplikimin e çështjeve.

Pjesëmarrësit ndjenin se ryshfetet kërkoheshin në mënyrë indirekte duke i vështirësuar qëllimisht procedurat, duke krijuar një ndjenjë presioni për të ofruar diçka në këmbim për të përshpejtuar procesin. Kjo kërkesë e nënkuptuar për ryshfet i linte ata të ndiheshin të pafuqishëm dhe të zhgënjyer.

Pavarësisht hetimeve të fundit dhe ndjekjeve penale ndaj zyrtarëve të profilit të lartë për korrupsion:

- **Gjysma e shqiptarëve (49%) ende besojnë se pagesat shtesë janë të nevojshme për të marrë shërbime publike cilësore,** pavarësisht rasteve të fundit të profilit të lartë. Kjo është veçanërisht e theksuar në Veri (61%) krahasuar me Qendrën (46%) dhe Jugun (47%).
- Megjithatë, **42% raportojnë se janë më të prirur të denoncojnë veprimet e paligjshme për shkak të këtyre hetimeve.**
- **40% janë bërë më të kujdesshëm në ofrimin e pagesave shtesë për shërbime.**

Figura 13. Ndikimi i hetimeve dhe ndjekjeve penale të raportuara kohët e fundit të zyrtarëve të nivelit të lartë për korrupsion.

Anonimiteti është pengesa më e madhe për raportimin e korrupsionit

Shqetësimi kryesor i atyre që nuk do të raportojnë korrupsionin është se çështja nuk do të trajtohet në mënyrë anonime nga institucionet shtetërore. Kjo bazohet në perceptimin për mungesën e efektivitetit të sistemit dhe shqetësimet për sigurinë e tyre (ose të familjes së tyre) nëse “përfshihen” duke raportuar korrupsionin.

Shqetësimi se autori nuk do të ndëshkohej ishte veçanërisht i fortë tek grupmosha e re, ku 58% e të anketuarve të moshës 18-34 vjeç e përmendën këtë si arsye për të mos raportuar.

Figura 14. Faktorët që pengojnë raportimin e korrupsionit tek ata që kanë qënë dëshmitar për atë.

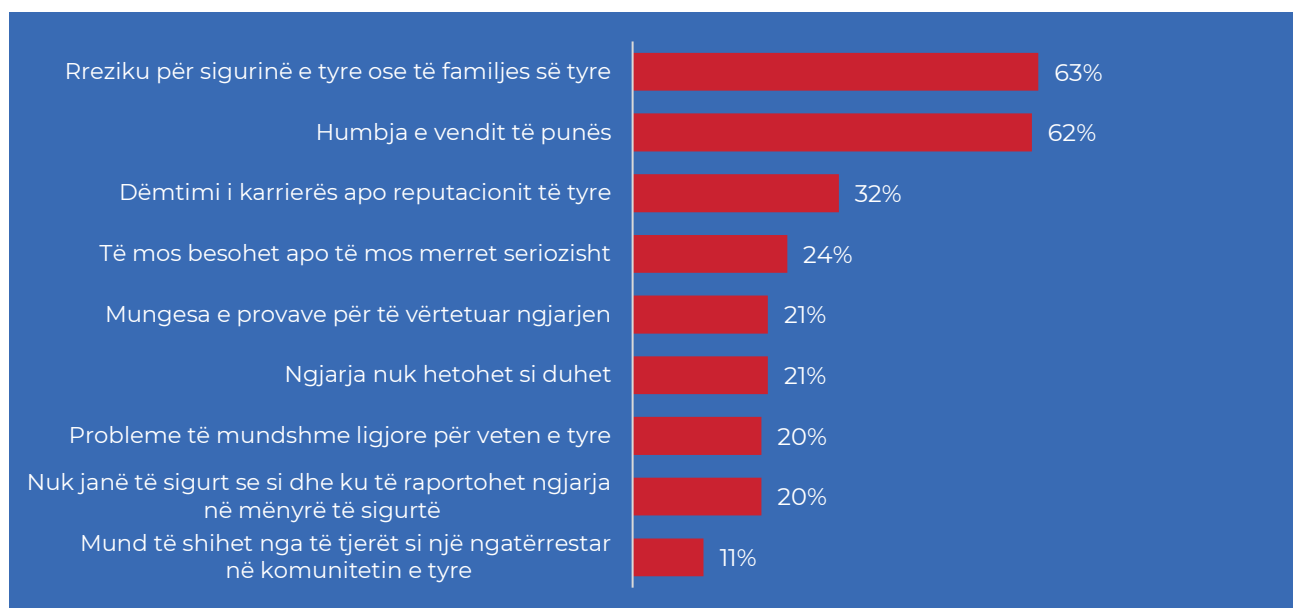
Ndër pjesëmarrësit në grupet e diskutimit, anonimati ishte një shqetësim i madh, me disa që treguan raste ku detajet e personave që kishin raportuar korrupsionin iu bënë të ditura të akuzuarve. Kjo ka çuar në rritjen e mosbesimit ndaj autoriteteve dhe institucioneve lokale. Ndërsa ka njëfarë optimizmi për aftësinë e SPAK për të trajtuar korrupsionin e nivel të lartë, mbetet i përhapur zhgënjimi lidhur me efektivitetin e mekanizmave ekzistues të raportimit.

“Policia erdhi, i arrestoi dhe u tha kriminelëve se dikush [duke dhënë emrat] i kishte raportuar.” (Mashkull, 30, Shkodër)

“Ne nuk ndihemi të mbrojtur; është më mirë të heshtësh.”
(Mashkull, 42, Fier, rom)

Kur bëhet fjalë për raportimin e korrupsionit nga një zyrtar publik në Shqipëri, shqetësimi kryesor është rreziku për sigurinë personale dhe atë të familjes. Rreth 63% kanë shprehur shqetësim për kërcënime të mundshme ndaj tyre ose të afërmve, ndërsa 62% janë të shqetësuar për mundësinë e humbjes së vendit të punës.

Figura 15. Shqetësimet kryesore për dikë që mendon të raportojë korrupsionin.

Të anketuarit më të rinj janë më të shqetësuar për humbjen e mundshme të punës së tyre sesa për rrezikun për sigurinë e familjes së tyre kur mendojnë të raportojnë korrupsionin nga një zyrtar publik në Shqipëri. Rreth 80% e 18-34-vjeçarëve thanë se humbja e punës së tyre ishte një pengesë për raportimin e korrupsionit, krahasuar me 48% të atyre të moshës 55+. Qytetarët më të moshuar kanë më shumë gjasa të jenë të pasigurt se si ose ku të raportojnë rastet në mënyrë të sigurt, ose të shqetësuar se mund të shihen si një person që krijon probleme në komunitetin e tyre.

Figura 16. Shqetësimet kryesore për dikë që mendon të raportojë korrupsionin. Sipas MOSHËS.

	18-34	35-54	55+
Rreziqet për sigurinë e tyre ose të familjes	65%	64%	62%
Humbja e punës së tyre	80%	67%	48%
Dëmtimi i karrierës së tyre	30%	32%	33%
Të mos besohen apo të mos merren seriozisht	20%	22%	29%
Mungesa e provave për të vërtetuar ngjarjen	22%	18%	22%
Ngjarja nuk hetohet si duhet	24%	21%	18%
Probleme të mundshme ligjore për veten e tyre	17%	21%	21%
Nuk janë të sigurt se si dhe ku të raportohet ngjarja në mënyrë të sigurtë	13%	21%	23%
Mund të shihen si ngatërrestar në komunitetin e tyre	6%	9%	15%

Qytetarët do të ishin më të motivuar të raportonin korrupsionin nëse do të ishin të mbrojtur më mirë

Është e qartë se sigurimi i anonimitetit dhe mbrojtja më e mirë për ata që raportojnë korrupsionin janë të nevojshme për të rritur nivelin e raportimeve. Nëpërmjet anketës, qytetarët identifikuan edhe faktorë të tjerë që do të inkurajonin njerëzit të raportonin korrupsionin.

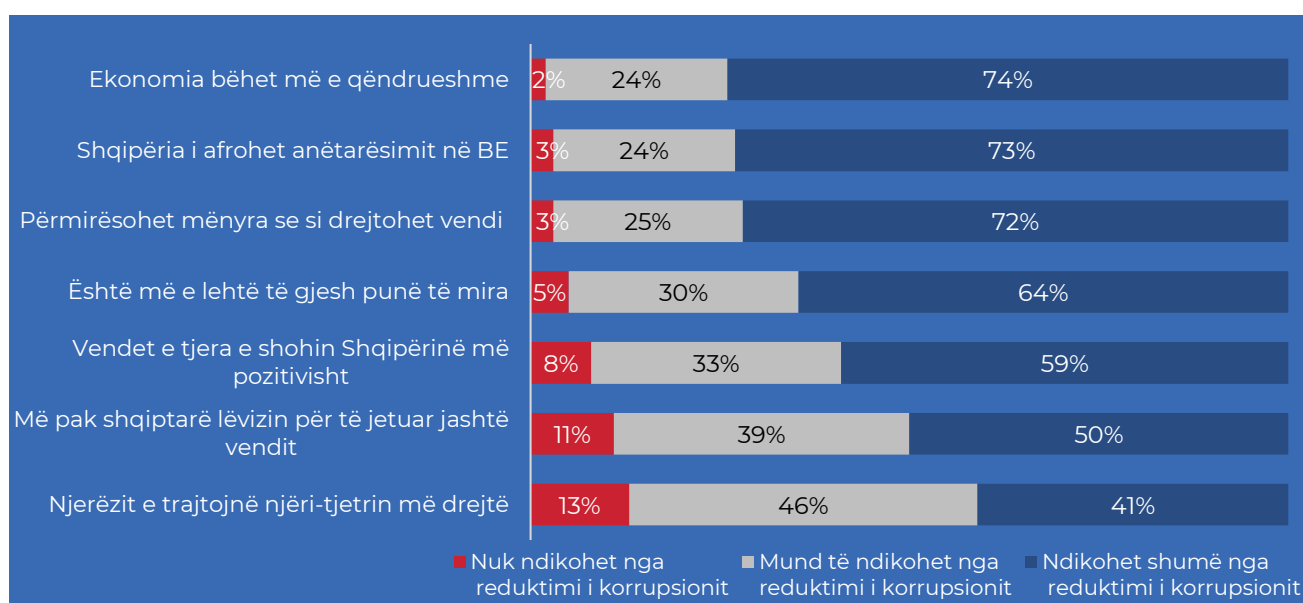
Figura 17. Faktorët që do të ndihmonin njerëzit të përballen ose të parandalojnë korrupsionin.

Reduktimi i korrupsionit do të çonte në një vend më të qëndrueshëm

Qytetarët mendojnë se reduktimi i korrupsionit në Shqipëri do të çojë në një ekonomi më të qëndrueshme, do ta sjellë vendin më pranë anëtarësimit në BE dhe do të përmirësojë qeverisjen e përgjithshme të vendit. Pothuajse tre të katërtat e shqiptarëve mendojnë se reduktimi i korrupsionit do të mundësonte që ekonomia të bëhej më e qëndrueshme (74%), do ta bënte më të lehtë anëtarësimin në BE (73%) dhe do të përmirësonte drejtimin e vendit (72%).

Figura 18. Si do të ndryshonte vendi nëse korrupsioni në Shqipëri do të reduktohej.

Këto gjetje ndryshojnë në varësi të vendndodhjes:

- **80% e të anketuarve në Shqipëri në Qendrore besojnë se vendi do të ishte më afër anëtarësimit në BE nëse korrupsioni do të reduktohej**, krahasuar me 69% në Veri dhe 64% në Jug.
- Në mënyrë të ngjashme, ndryshime të dukshme shfaqen kur analizohen rezultatet sipas urbanitetit: **mbi tre të katërtat (78%) e banorëve urban besojnë se qeverisja e vendit do të përmirësohej me uljen e korrupsionit**, ndërsa vetëm 65% e atyre në zonat rurale ndajnë këtë mendim.

Pjesëmarrësit e grupeve të diskutimit sugjeruan se kjo do të nxitet nga një ndryshim shoqëror drejt krijimit të një mjedisi më të drejtë dhe më të sigurtë për qytetarët, i cili do të përmirësonte perceptimet ndërkombëtare për Shqipëri në si vend.

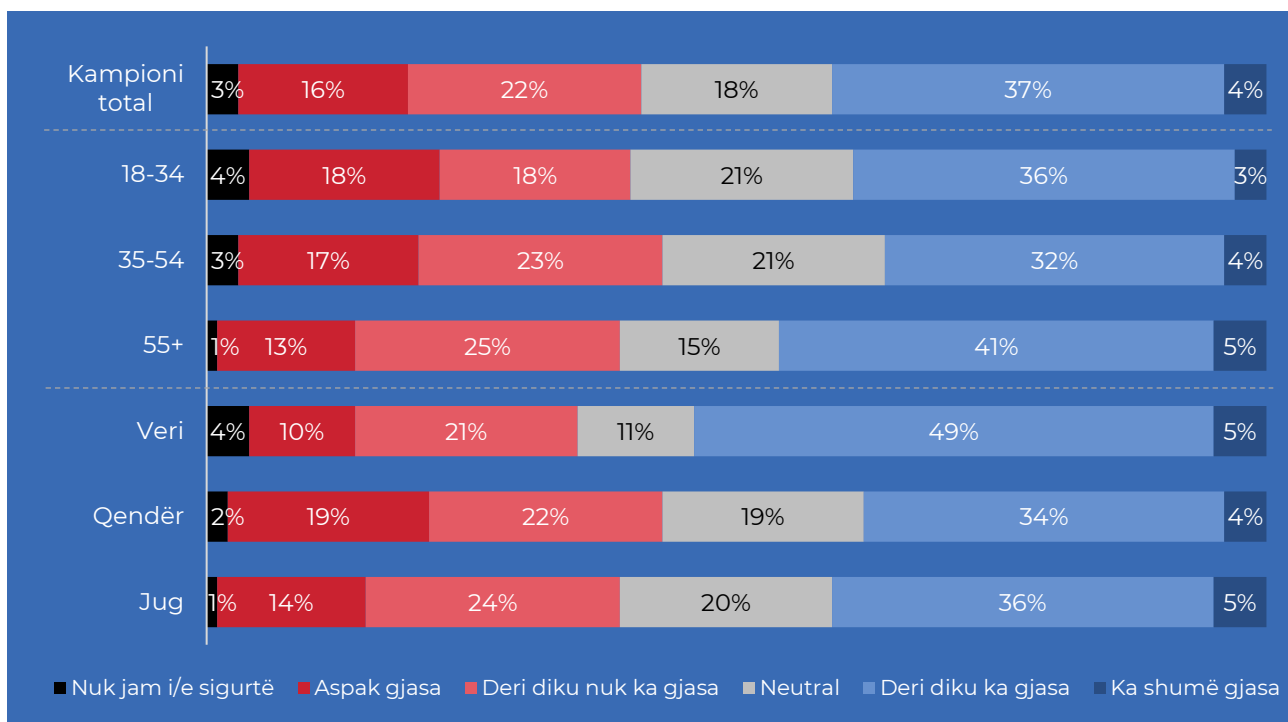
Në përgjithësi, qytetarët duket se janë relativisht optimistë për mundësinë e reduktimit të korrupsionit në Shqipëri gjatë dy deri në pesë viteve të ardhshme. Katër nga dhjetë (41%) të anketuar besojnë se është e mundur të arrihet një reduktim i korrupsionit brenda pesë viteve të ardhshme, bazuar në njohuritë e tyre mbi korrupsionin dhe reformat antikorrupsion. Ekzistojnë disa ndryshime në këtë optimizëm midis grupmohave dhe rajoneve

“Shqipëria do të ishte më e pranueshme në sytë e institucioneve ndërkombëtare.”
(Femër, 60, Elbasan)

“Zhvillimi i vendit dhe i gjithë shoqërisë”. (Mashkull, 33, Tiranë)

“Në nivel makro, do të rritej stabiliteti i përgjithshëm shoqëror, duke krijuar një mjedis më paqësor dhe të sigurtë.”
(Mashkull, 30, Durrës)

Figura 19. Mundësia për të reduktuar ndjeshëm korrupsionin gjatë 2-5 viteve të ardhshme.

Punonjësit e sektorit publik e njohin praninë e korrupsionit brenda institucioneve ku punojnë

Përveç grupeve të diskutimit me publikun, u realizuan pesë intervista të thelluara me punonjës të administratës¹ për të marrë perspektivën e tyre dhe për të eksploruar mënyrën se si perceptohet korrupsioni brenda mjedisit të tyre të punës.

Të gjithë të intervistuarit pranuan njëzëri praninë e korrupsionit brenda institucioneve të administratës publike. Ndër temat kryesore që dolën nga intervistat përfshijnë:

1. Ryshfeti shihet si një praktikë normale në shoqëri

Zyrtarët publikë e konsiderojnë ryshfetin, veçanërisht në sektorin e kujdesit shëndetësor, si një praktikë të përhapur dhe të vështirë për t'u trajtuar. Në përputhje me gjetjet nga qytetarët, këto ryshfete janë aq të zakonshme saqë mungesa e tyre shihet si diçka e pazakontë.

“Ryshfeti që kërkohet drejtpërdrejt nga administrata shtetërore është ulur ndjeshëm, por në shumicën e rasteve korrupsioni në Shqipëri ndodh sepse individët/popullata e ofrojnë atë vullnetarisht, pasi u pëlqen që shkurton kohën dhe shmang procedurat burokratike.” (Pjesëmarrës nga Ministria e Infrastrukturës)

2. Pagat e ulëta dhe vështirësitë ekonomike ishin nxitës të korrupsionit

Vështirësitë ekonomike u përmendën shpesh si një nga nxitësit kryesorë të korrupsionit. Në sektorë të ndryshëm, duke përfshirë shëndetësinë, policinë, regjistrimin e pronave dhe administratën publike, pagat e ulëta u theksuan si një faktor kyç që i shtyn punonjësit të pranojnë ryshfet.

Shumë nga të intervistuarit sugjeruan se përmirësimi i pagave dhe kushteve të punës do të ndihmonte në luftën kundër korrupsionit duke reduktuar tundimin për t'u përfshirë në aktivitete të paligjshme. Siç u shpreh infermierja:

“Paga nuk e justifikon punën që bëhet; ata meritojnë më shumë dhe, për shkak të këtij fenomeni, marrja e ryshfeteve është bërë një mënyrë për të plotësuar nevojat e familjes.” (Infermiere, Tiranë)

3. Individët nuk janë gjithmonë përgjegjës për pjesëmarrje në korrupsion

Udhëheqja dhe llogaridhënia luajtën gjithashtu një rol qendror në diskutimet e të intervistuarve mbi korrupsionin. Disa prej tyre theksuan se udhëheqja e dobët ose mungesa e llogaridhënies nxit një kulturë korrupsioni, ndërsa udhëheqja e fortë dhe etike është thelbësore për reduktimin e korrupsionit dhe promovimin e transparencës. Për shembull, prokurori theksoi se:

“Nëse reagojmë fuqishëm ndaj rasteve të mëdha, besoj se ndikimi do të ndihet edhe në rastet më të vogla dhe të mesme.” (Prokuror, Durrës)

¹ Profili i punonjësve të administratës publike përfshin: Sektorin e Shëndetësisë, intervistë me një infermiere materniteti në Tiranë; Forcat e Policisë, intervistë me një polic patrulle në Tiranë; Ministrinë e Infrastrukturës, intervistë me një punonjës në nivel drejtues në Tiranë; Drejtësinë, intervistë me një prokuror në Durrës; Zyra e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme, intervistë me një specialist të kësaj zyre në Durrës.

Shumë të intervistuar diskutuan **pengesat për raportimin e korrupsionit**, duke vënë në dukje se frika nga hakmarrja, mungesa e besimit në institucione dhe stigmat kulturore rreth etiketimit si "spion" e bëjnë të vështirë për punonjësit e sektorit publik të raportojnë praktikat korruptive.

Edhe me mekanizma si Ligji për Sinjalizimin, pak punonjës ndihen të fuqizuar për të përballur korrupsionin brenda institucioneve të tyre.

“Publiku dhe administrata janë si dy duar që lajnë fytyrën. Sa më pak të dimë për të drejtat tona si qytetarë, aq më shumë kërkojmë mundësinë për të dhënë një ryshfet të vogël për të marrë shërbimin që duam.” (Specialist i zyrës së regjistrimit të pronave, Durrës)

“Pacientët vijnë me rekomandim nga mjeku i familjes dhe specialisti, marrin trajtimin dhe largohen pa pasur nevojë të japin ryshfet. Sistemi i referimit të qeverisë ka sjellë njëfarë rregulli -as nuk kërkohet dhe as nuk jepet ryshfet.”(Infermiere e kujdesit shëndetësor, Tiranë)

“Për oficerët e policisë, kamerat duhet të funksionojnë dhe të monitorohen në mënyrë të vazhdueshme (24/7). Nga ana e qytetarëve, ofrimi i një ryshfeti duhet të konsiderohet një shkelje e rëndë. Një qasje e tillë do të ndihmonte në parandalimin e ryshfetit dhe do të siguronte trajtimin serioz të këtij fenomeni.” (Oficer policie, Tiranë)

Krimi i organizuar

Format më të zakonshme të krimit të organizuar janë...

78%

Pastrimi i parave

52%

Prodhimi dhe shpërndarja e drogës

Lehtësimi i migracionit të paligjshëm, mashtrimi dhe dokumentet e falsifikuara gjithashtu shihen si të zakonshme.

9 në 10 qytetarë i shohin si të papranueshme këto forma të krimit të organizuar

Krimi i organizuar është i lidhur ngushtë me korrupsionin

Qytetarët besojnë se korrupsioni është i lidhur me krimin e organizuar dhe **po ndikon në strukturat politike dhe bizneset**

Grupet kriminale kontrollojnë shumë institucione

Në Shkodër, Fier, dhe Elbasan, qytetarët thonë se krimi i organizuar është **thellësisht i ngulitur** në jetën e përditshme **për shkak të pranisë dhe dominimit të dukshëm të bandave**

Krimi i organizuar **ka ndikim në çdo aspekt të jetës** në Shqipëri

Qytetarët raportojnë se krimi i organizuar ndikon:

Sigurinë publike

Korrupsionin politik

Zhvillimin ekonomik

Mbrojtjen e mjedisit

Mungesa e punësimit dhe vështirësitë ekonomike janë faktorët që shtyjnë individët të përfshihen në krimin e organizuar

Rruga më e shpejtë për të bërë para.

Shumica e qytetarëve ndihen të pasigurt për të raportuar te policia krimin e organizuar

2 në 3

qytetarë ndihen të pasigurt të raportojnë te policia krimin e organizuar

e viktimave të krimit të organizuar e kanë raportuar rastin e tyre

Konfidencialiteti dhe frika nga përfshirja e policisë janë pengesa për raportimin te policia të krimit të organizuar

69%

Dyshojnë se konfidencialiteti nuk do të ruhet

62%

Kanë frikë se policia është e përfshirë në korrupsion

E kam raportuar një fqinj te policia, dhe ditën tjetër, personi që e kisha raportuar e dinte se isha unë.

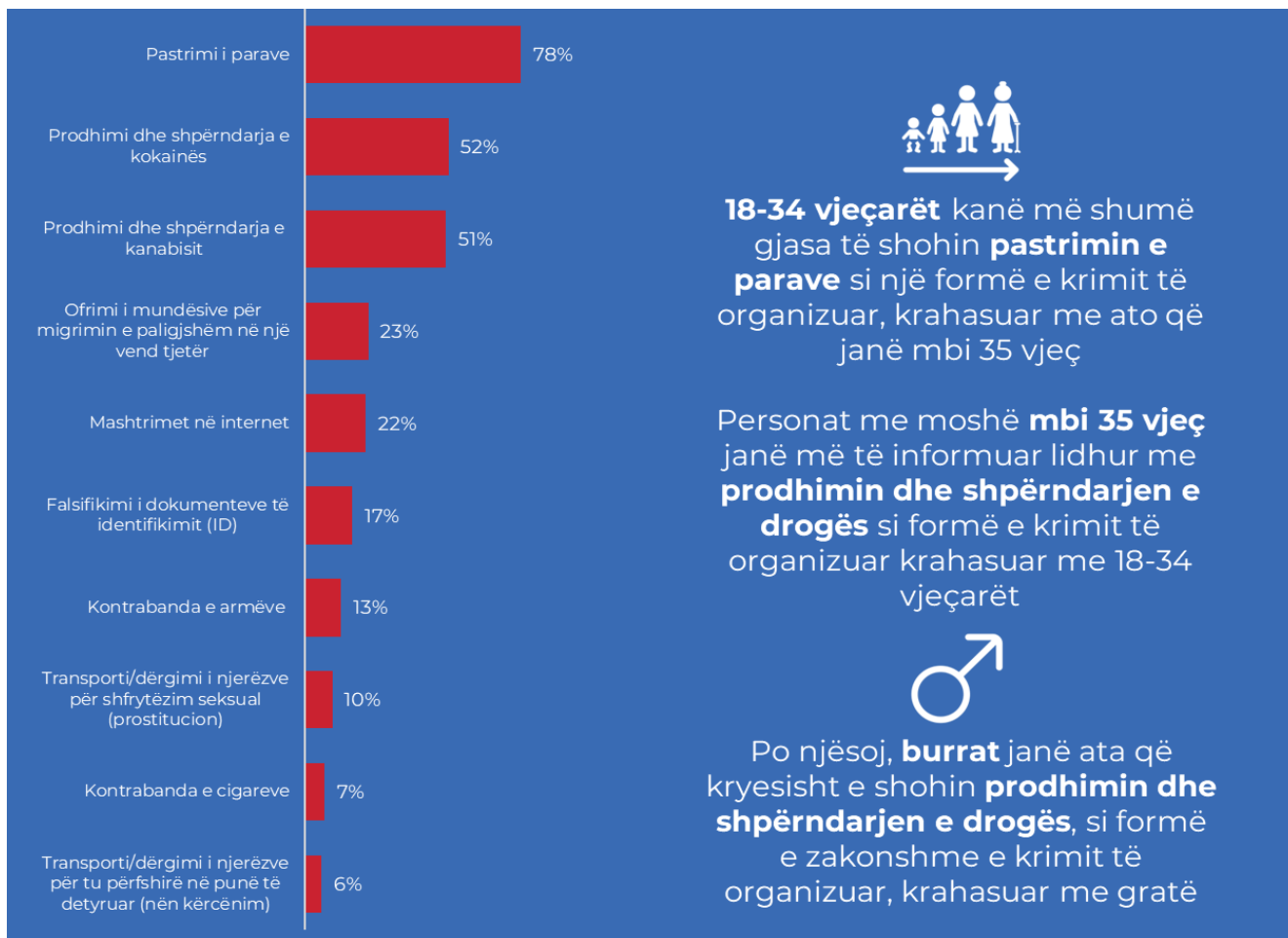
Seksioni 2: Krimi i organizuar në Shqipëri

Krimi i organizuar perceptohet si i rrënjosur në shoqëri

Krimi i organizuar perceptohet si shumë i përhapur në Shqipëri. Rreth një në njëzet qytetarë kanë qenë viktimë e krimit të organizuar ose njohin dikë që ka qenë.

Krimi i organizuar shfaqet në shumë forma, por pastrimi i parave dhe prodhimi e shpërndarja e drogës konsiderohen si format më të zakonshme në vend. Lehtësimi i emigracionit të paligjshëm, mashtrimi dhe falsifikimi i dokumenteve gjithashtu shihen si të zakonshmenë vend.

Figura 20. Llojet më të zakonshme të krimit të organizuar në Shqipëri.

Perceptimi se krimi i organizuar është i zakonshëm u ritheksua edhe në grupet e diskutimit; pjesëmarrësit e konsideruan trafikun e drogës, pastrimin e parave dhe krimin në industrinë e ndërtimit si format e krimit të organizuar më të rrënjosura në shoqërinë shqiptare.

- Trafikimi i drogës, veçanërisht kultivimi dhe shpërndarja e kanabisit, u pa si shumë i përhapur dhe i vështirë për t'u luftuar, pasi është i rrënjosur në ekonomi.
- Shpërndarja e kokainës u përmend gjithashtu, edhe pse u theksua se është më pak e zakonshme, por më fitimprurëse se kanabisi.
- Pastrimi i parave përmes projekteve të ndërtimit dhe bizneseve u konsiderua si një mënyrë për rrjetet kriminale që të përfshihen në ekonomi pa ngritur shumë dyshime.

Ka disa variacione rajonale; pjesëmarrës në disa zona, përfshirë Fierin, Elbasanin dhe Shkodrën, raportuan se janë të vetëdijshëm për praninë e bandave lokale dhe disa thanë se dinin për familje ose fise të përfshira në aktivitete kriminale. Në Tiranë, pjesëmarrësit kishin më pak njohuri për grupe specifike kriminale, por komentuan mbi situatën në nivel kombëtar, ndërsa në Finiq, pjesëmarrësit u ndjenë relativisht të mbrojtur nga krimi i organizuar.

Në përgjithësi, tema e krimit të organizuar u konsiderua më e ndjeshme se korrupsioni, dhe disa pjesëmarrës ishin të rezervuar për të folur rreth saj në detaje. Kjo mund të lidhet me perceptimin se krimi i organizuar është përhapur dhe lehtësuar nga individë me "status të lartë" dhe institucionet. **Disa pjesëmarrës besonin se grupet kriminale kontrollojnë institucione kyçe për të mbështetur aktivitetet e tyre të paligjshme.**

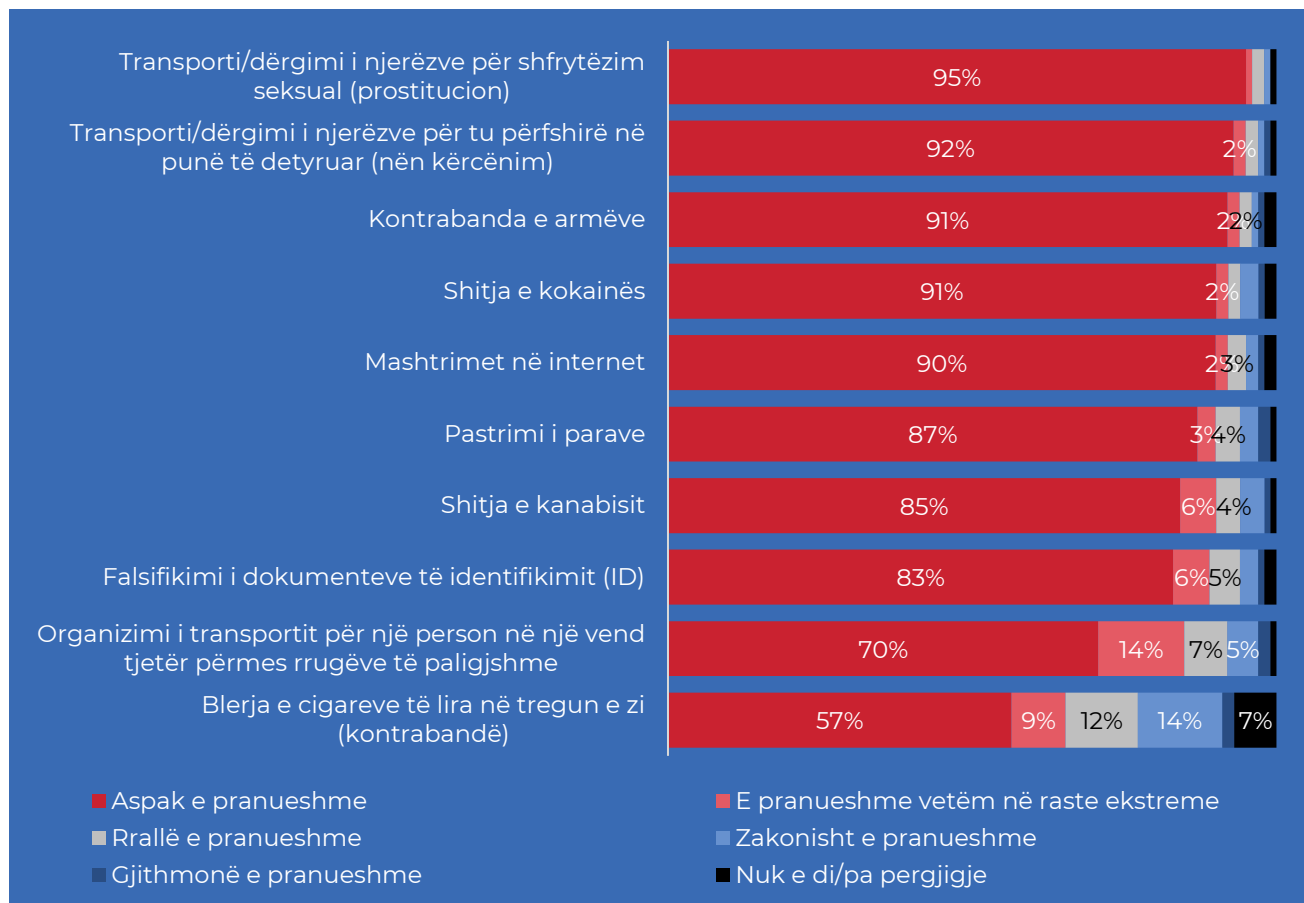
"Ne njohim persona kriminel në Shkodër" (Mashkull, 30, Shkodër)

"Grupet kriminale kontrollojnë drejtuesit e shumë institucioneve." (Femër, 18, Fier)

"Krimi i organizuar përfshin shumë institucione, shumë individë me një pozicion ose status." (Femër, 29, Fier)

Megjithëse konsiderohet i përhapur në shoqërinë shqiptare, krimi i organizuar u dënua gjerësisht si i papranueshëm nga shumica e qytetarëve. Megjithatë, disa forma të tij perceptohen si më të pranueshme. Për shembull, 15% e qytetarëve thonë se është zakonisht ose gjithmonë e pranueshme të blihet duhan kontrabandë, ndërsa 7% menduan se lehtësimi i udhëtimeve të paligjshme jashtë vendit mund të jetë i pranueshëm në disa raste.

Figura 21. Situata ku sjelljet e krimit të organizuar perceptohen si të pranueshme (shënim: disa përqindje nuk janë shfaqur për të rritur qartësinë e grafikut).

Krimi i organizuar nxitet nga vështirësitë ekonomike

Në grupet e diskutimit, pjesëmarrësit dhanë një sërë shpjegimesh mbi shkaqet e krimit të organizuar.

Vështirësitë ekonomike

Vështirësitë ekonomike janë një shkaktar kryesor për krimin e organizuar, ku shumë individë drejtohen tek krimi kur mbeten pa të ardhura apo mbështetje. Kjo vërehet veçanërisht tek grupet e marginalizuara, si komuniteti rom.

"Varfëria është një arsye. Ata që nuk kanë para përfshihen në punë të pista për të bërë para dhe për të ndihmuar veten, por vazhdojnë dhe nuk mund të dalin dot nga punët e pista." (Mashkull, 29 vjeç, Shkodër)

"Ka të beje aspekti ekonomik." (Mashkull, 65 vjeç, Finiq)

"Ata thonë se është për punësim. Krimi i organizuar të tërheq, veçanërisht kur je i ri." (Mashkull, 20 vjeç, Rom, Fier)

"Romët korrin dhe pastrojnë hashashin sepse askush nuk i punëson. Ka mungesë mundësish punësimi." (Mashkull, 19 vjeç, Rom, Fier)

Papunësia

Papunësia i shtyn individët, veçanërisht të rinjtë ose ata që janë më vulnerabël, drejt krimit të organizuar. Ata ndiejnë se aktivitetet kriminale ofrojnë opsionet e vetme për të fituar para për të jetuar.

Shembuj negativë nga media sociale

Suksesi i dukshëm i atyre që janë të përfshirë në krimin e organizuar, shpesh i shfaqur në rrjetet sociale, i motivon të rinjtë të ndjekin aktivitete të paligjshme për të arritur shpejt pasuri të ngjashme me ato.

"Rruga më e shpejtë për të fituar para. Ata shohin të tjerë në zonën e tyre që kanë arritur atë nivel parash shpejt dhe shikojnë njëri-tjetrin në rrjetet sociale, duke treguar jetën e tyre, dhe duan të arrijnë të njëjtën pasuri menjëherë." (Mashkull, 39 vjeç, Tiranë)

"Influenca mund të jetë gjeografike, zona e bandave, ose mund të jetë varfëria, mungesa e perspektivës, mungesa e strukturave për të larguar fëmijën nga rruga dhe për ta çuar atë në shkollë." (Mashkull, 30 vjeç, Shkodër)

Zonat e dominuara nga bandat

Në rajonet ku bandat janë të pranishme, varfëria dhe mungesa e mundësive alternative i bëjnë të rinjtë më të prekshëm ndaj rekrutimit në krimin e organizuar.

Portretizimi i kriminelëve nga media

Media dhe muzika që glorifikojnë bandat dhe jetesën kriminale ushqejnë dëshirën e të rinjve për të imituar atë rrugë, duke krijuar një kulturë adhurimi për ata që janë të përfshirë në krim.

"Muzika që dëgjojnë të rinjtë i shtyn ata drejt kësaj rruge. Kur shohin të famshëm apo idhujt që ndjekin që kanë para, makina të shtrenjta dhe klube, mendojnë se kjo është rruga për para, dhe duan të bëjnë të njëjtën gjë." (Femër, 28 vjeç, Finiq)

"Fëmijët në lagje shohin një gangster që ka një makinë të mirë dhe një avokat që kalon me biçikletë. Ata mendojnë, 'Shiko këtë gangsterin, nëse merrem me të, do të kem dhe unë një makinë të mirë.'" (Mashkull, 28 vjeç, Shkodër)

"Këtu, gangsteri është i dukshëm. Në Itali ose Greqi, një gangster nuk njihet fare; këtu është i dukshëm." (Mashkull, 60 vjeç, Elbasan)

Prania e kriminelëve në lagje

Prania dhe suksesi i kriminelëve në shoqëri ndikon tek të tjerët, veçanërisht tek të rinjtë, që t'i bashkohen krimit të organizuar, pasi e shohin atë si një rrugë të natyrshme dhe të shpejtë për të bërë pasuri.

Krimi i organizuar dhe korrupsioni janë thellësisht të ndërthurur

Në grupet e diskutimit, pjesëmarrësit vunë në dukje lidhjen mes krimit të organizuar dhe korrupsionit, duke theksuar se ato janë të ndërlidhura dhe e fuqizojnë njëra-tjetrën.

Qytetarët besojnë se krimi i organizuar ka depërtuar në institucione, duke ndikuar strukturat politike dhe zgjedhjet. Kjo aleancë mes figurave kriminale dhe politikanëve jo vetëm që gërryen besimin tek proceset demokratike, por edhe forcon perceptimin se institucionet publike janë të pafuqishme për të kontrolluar krimin e organizuar. Infiltrimi i institucioneve publike nga grupet kriminale shihet si një mënyrë për t'i përdorur ato për korrupsion.

Pjesëmarrësit dhanë si shembull çështjen e inceneratorëve, një projekt që ilustron se sa thellë janë të ndërthurura politika dhe korrupsioni. Ata diskutuan gjithashtu se si figurat e krimit të organizuar sigurojnë shuma të mëdha parash në mënyrë të padrejtë, duke ua bërë më të lehtë të korruptojnë të tjerët brenda sistemit.

“Janë të lidhur në mënyrë të pashmangshme.”
(Mashkull, 39, Tiranë)

“Si binjakë siamezë: kur njëri kollitet, tjetri sëmuret.”
(Mashkull, 30, Durrës)

Siguria publike dhe demokracia janë vetëm disa nga ndikimet e krimit të organizuar

Grupet e diskutimit theksuan se krimi i organizuar ndikon pothuajse çdo aspekt të jetës në Shqipëri, nga siguria publike dhe korrupsioni politik deri te zhvillimi ekonomik dhe mbrojtja e mjedisit. Pjesëmarrësit shprehën zhgënjim të thellë për paaftësinë e institucioneve për të luftuar krimin e organizuar, duke i lënë komunitetet të pambrojtura ndaj pasojave të tij të mëdha.

Në Shkodër, Fier dhe Elbasan, krimi i organizuar është ngulitur thellë në jetën e përditshme, duke i bërë lagjet më pak të sigurta, duke kufizuar mundësitë për biznes dhe duke rritur çmimet e pasurive të paluajtshme për shkak të pastrimit të parave. Në këto zona, krimi i organizuar shihet jo vetëm si një kërcënim, por edhe si një fenomen i rrënjosur thellë në realitetin e përditshëm.

- Në Shkodër, pjesëmarrësit përshkruan se si krimi i organizuar i ka bërë disa lagje të pasigurta, duke sjellë shmangien e këtyre zonave. Një pjesëmarrës tha: “*Prijja është t'i shmangësh*”, duke shpjeguar frikën që ekziston ndaj lagjeve të lidhura me rrjete kriminale.
  - Kjo frikë shtrihet edhe në aspektin ekonomik, pasi pjesëmarrësit theksuan se krimi i organizuar kufizon mundësitë për të bërë biznes.
- Rritja e madhe e çmimeve të pasurive të paluajtshme në qytete si Shkodra lidhet gjithashtu me pastrimin e parave.

“Kjo është në të gjithë Shqipërinë. Sot, çmimet e apartamenteve janë në disproporcion me të ardhurat. Një mijë euro për metër katror për një apartament.” (Mashkull, 30, Shkodër)

Krimi i organizuar është ngulitur edhe në sektorët legjitimë të ekonomisë, duke normalizuar pasurinë kriminale dhe duke ndikuar në ndjenjën e pasigurisë, ndërsa të rinjtë e cenueshëm shpesh përfshihen në krim për shkak të mungesës së mbështetjes familjare dhe institucionale.

Në Tiranë dhe Elbasan, ndikimi i krimit të organizuar ishte më i rafinuar, por po aq i dëmshëm.

- Pjesëmarrësit në Tiranë theksuan përhapjen e pasurisë kriminale në sektorë të ligjshëm, si ndërtimi dhe biznesi, duke krijuar perceptimin se krimi i organizuar, edhe pse më pak i dhunshëm se në vitet '90, është ngulitur në ekonominë e vendit.
- Elbasan, u diskutua lidhja midis parave të pista dhe zhvillimit ekonomik, ku pjesëmarrësit shprehën zhgënjim për normalizimin e pasurisë kriminale.
- Në Elbasan, ndikimi i krimit të organizuar ishte i dukshëm në shkolla, ku pjesëmarrësit theksuan përdorimin e dukshëm të drogës mes nxënësve. Lidhja midis përdorimit të drogës, mjediseve shkollore dhe krimit të organizuar ishte e dukshme, me pjesëmarrësit që shpjeguan se si të rinjtë e pambrojtur shpesh tërhiqen nga krimi për shkak të mungesës së mbështetjes familjare dhe institucionale.
- Shkollat u panë si vija e fundit e mbrojtjes, por pjesëmarrësit ranë dakord se, pa përfshirje të duhur familjare, shumë të rinj rrezikojnë të bien në rrjetet kriminale.

Gratë dhe vajzat mund të jenë të cënueshme ndaj krimit të organizuar

Disa mendonin se vajzat përfshihen në krimin e organizuar për shkak të kushteve të vështira familjare, presioneve shoqërore, mungesës së mbështetjes ose faktit që, me lirinë e shtuar bëhen më të cënueshme.

Në Fier, diskutimet u përqendruan edhe tek përfshirja e grave dhe vajzave në krimin e organizuar. Pjesëmarrësit shprehën shqetësim se vajzat e pambrojtura shpesh manipulohen ose rekrutohen nga rrjetet kriminale për shkak të problemeve në familje, mungesës së mbështetjes nga të afërmit dhe presioneve shoqërore.

Ndërsa disa argumentuan se vajzat janë më të kontrolluara nga familjet e tyre dhe kështu kanë më pak gjasa që të përfshihen, të tjerë pranuan se pasi vajzave u jepet liria, ato mund të jenë më të prekshme ndaj manipulimit.

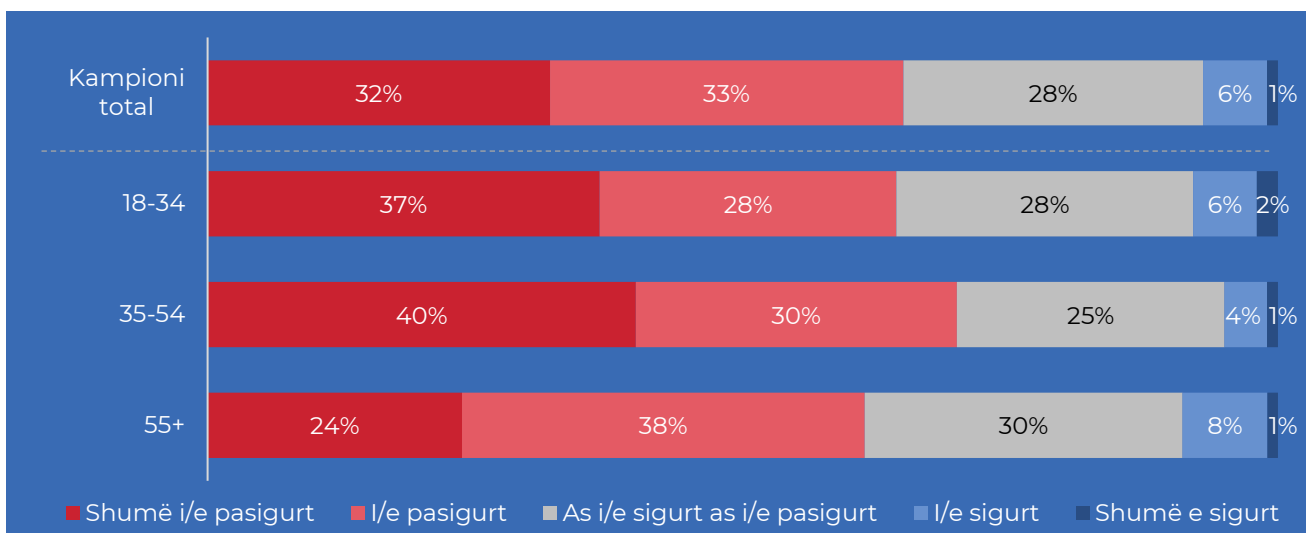
“Disa vajza dhe gra përfshihen në krimin e organizuar për shkak të kushteve familjare dhe mungesës së mbështetjes.”
(Femër, 30, Fier)

Qytetarët ndihen të pasigurt përballë krimit të organizuar

Siç u përmend më parë, një numër relativisht i vogël qytetarësh kanë qenë viktimë të krimit të organizuar ose njohin një viktimë (6%). Në këto raste, vetëm një pakicë e krimeve u raportuan (29%), gjë që tregon barriera për të raportuar këtë lloj aktiviteti kriminal.

Një barrierë kyçe është hezitimi për të raportuar krimin e organizuar te policia. **Vetëm 1% e qytetarëve do të ndiheshin "shumë të sigurt" për të raportuar**, ndërsa një e treta (32%) do të ndiheshin "aspak të sigurt". Ky model vërehet në të gjitha grupmoshat, megjithatë ka shenja se brezi më i vjetër ndihet pak më i sigurt për të raportuar krahasuar me ata në grupmoshat më të reja.

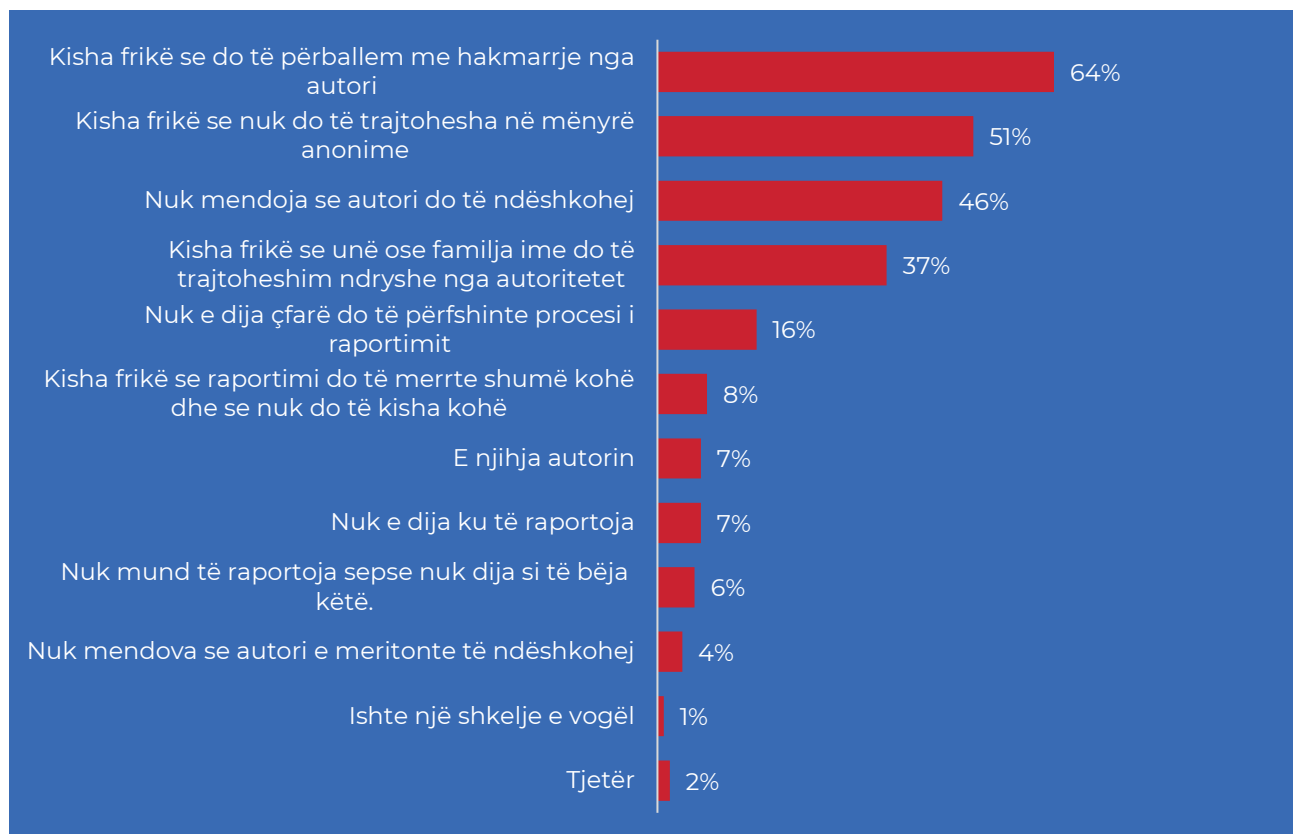
Figura 22. Komoditeti në raportimin e krimeve të organizuara në polici.

Ky ngurrim për të raportuar krimin e organizuar nxitet nga disa faktorë, por më kryesorët janë frika se drejtësia nuk do të vendoset, se rasti nuk do të trajtohet në mënyrë anonime, dhe se mund të ketë pasoja për ata që raportojnë krimin e organizuar.

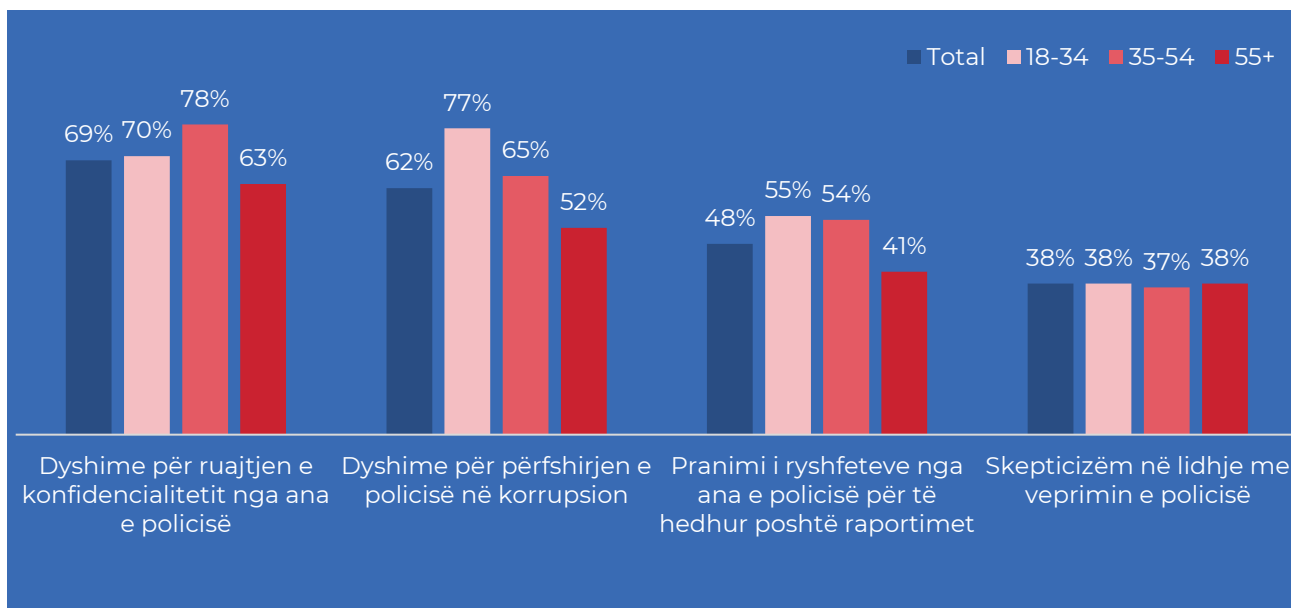
Megjithatë, ka disa probleme edhe rreth procesit: 16% e qytetarëve nuk e dinë se çfarë përfshin procesi i raportimit, 7% nuk do të dinin ku të raportonin, dhe 6% do të kishin vështirësi të raportonin me shkrim.

Figura 23. Arsyet pse qytetarët nuk ndihen të sigurt për të raportuar te policia krimin e organizuar.

Ka gjithashtu shqetësime rreth mënyrës se si policia do të trajtojë raportimet për korrupsionin dhe krimin e organizuar. Këto shqetësime përfshijnë dyshime nëse policia do të ruajë konfidencialitetin, shqetësime se policia mund të jetë vetë e përfshirë në korrupsion, ose mund të pranojë ryshfete për të hedhur poshtë raportimet. Shqiptarët e rinj janë veçanërisht të shqetësuar për përfshirjen e policisë në korrupsion.

Figura 24. Shqetësimet që mund të kenë qytetarët për raportimin e korrupsionit në polici.

Në grupet e diskutimit, **mungesa e besimit te institucionet, frika nga hakmarrja dhe shqetësimet për përfshirjen e vetë oficerëve të policisë në aktivitete kriminale janë arsyt kryesore të mosraportimit të krimit të organizuar.**

Pjesëmarrësit theksuan sfidat e raportimit të krimit të organizuar për shkak të frikës nga rreziku i mundshëm për sigurinë e tyre personale. Ndërsa disa prej tyre shprehën ndjenjën e përgjegjësisë për të raportuar, ata gjithashtu e pranuan se mund të ishin të ekspozuar ndaj hakmarrjes në rast se do ta bënin këtë.

Pavarësisht frikës dhe mosbesimit, disa pjesëmarrës pranuan se shteti ka fuqinë për të luftuar krimin e organizuar, por vetëm “nëse dëshiron”. Kjo thekson skepticizmin e thellë ndaj vullnetit institucional për të vepruar në mënyrë efektive kundër krimit të organizuar.

U vunë re disa dallime rajonale:

- **Në Tiranë, mungesa e besimit te policia ishte e theksuar,** ku pjesëmarrësit shprehnin shqetësime se kriminelët shpesh kanë lidhje me autoritetet lokale. Megjithatë, ata theksuan se frika për sigurinë e familjes mbetet një shqetësim kryesor në raportimin e krimeve.
- **Në Shkodër, mosbesimi ndaj mekanizmave të raportimit në polici ka çuar në hezitim të madh për të raportuar, me pjesëmarrësit që kanë frikë nga ekspozimi dhe hakmarrja.**
- **Në Finiq, pjesëmarrësit kishin më shumë besim te sistemi i drejtësisë, por ata mbetën skeptikë** për raportimin e krimit të organizuar në polici, duke pranuar se **lidhja mes policisë dhe krimit të organizuar e bënte të rrezikshëm raportimin.** Një pjesëmarrës tha: “Policia merr paratë dhe e mbulon çështjen.”

Ai (krimineli) ka blerë të gjithë policinë dhe komisarët e policisë vendore,” (Femër, 44, Tiranë)

“Policia erdhi, i arrestoi dhe u tha kriminelëve se kush i kishte raportuar.”
(Mashkull, 30, Shkodër)

SPAK

94% e shqiptarëve kanë dijeni për SPAK

36%

Kanë dijeni për SPAK

58%

Kanë dëgjuar për SPAK por nuk kanë shumë dijeni për të

“ SPAK është një institucion i besueshëm me kredibilitet të lartë. ”

Qytetarët janë më të prirur të raportojnë korrupsionin në SPAK

56%

54%

Policia e Shtetit

20%

Prokuroria e rrethit

28% thonë se aktiviteti i SPAK-ut ka ndikuar në rritjen e gjasave për të raportuar korrupsionin

Për të rritur besimin në SPAK, qytetarët kërkojnë...

Zgjidhje më të shpejtë të rasteve

Mbrojtje më të fortë të dëshmitarëve

Qytetarët shqiptarë besojnë se SPAK është efektiv në luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar

6 në 10 qytetarë janë të mirë-informuar për rolin e SPAK në luftën kundër korrupsionit

6 në 10 qytetarë thonë se SPAK është efektiv në luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar

SPAK është institucioni shtetëror më i besuar për trajtimin e korrupsionit

46%

Besimi në SPAK

27%

Besimi në polici

46%

Besimi se SPAK është i paanshëm

37%

Besimi se SPAK punon pa ndërhyrje politike

“ Politikanë, të cilët askush nuk mendonte se mund të thirreshin ose merreshin në pyetje, disa prej tyre tani janë burgosur ose dënuar. ”

Mosbesimi i qytetarëve ndaj SPAK-ut vjen nga...

- Perceptimi se është i njëanshëm
- Progresi i ngadaltë
- Arrestime të kufizuara

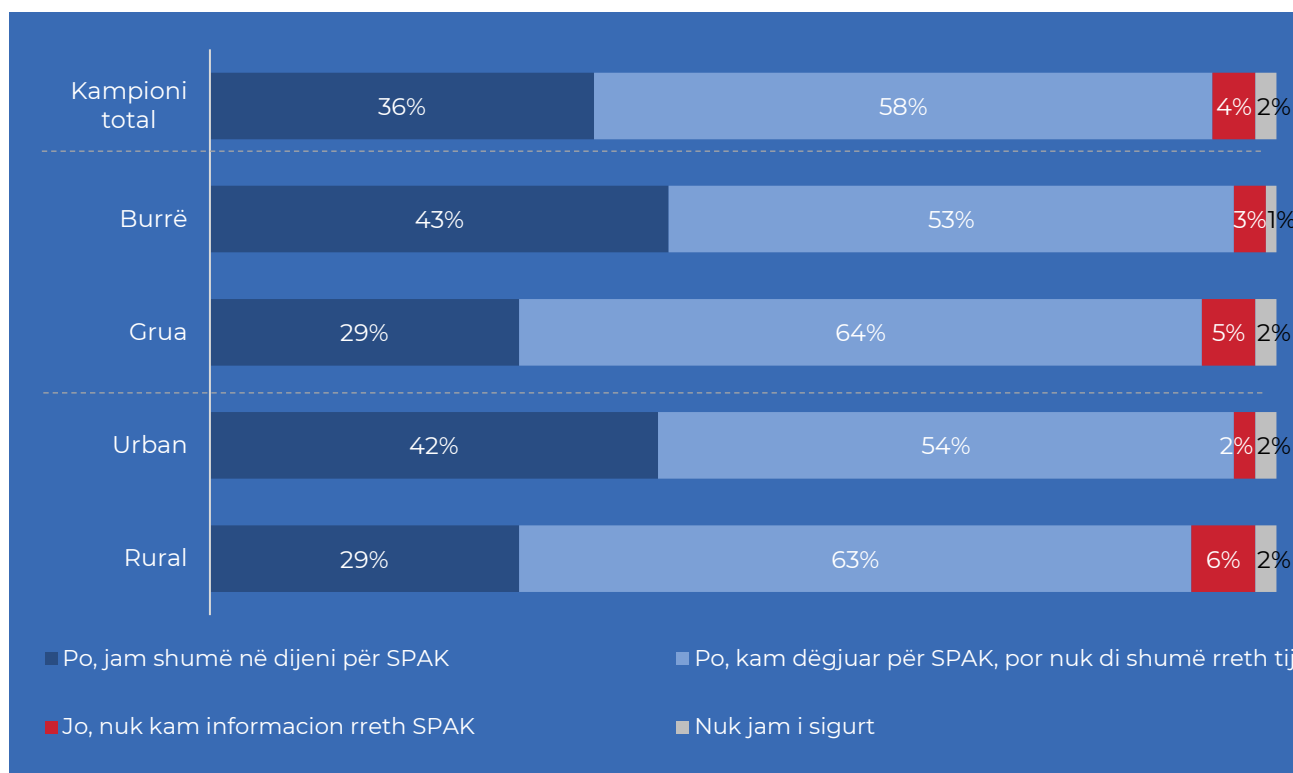
Seksioni 3: Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar (SPAK)

Ndërgjegjësimi për SPAK është i lartë, por shumica nuk kanë shumë njohuri për këtë institucion

Shumica e shqiptarëve (94%) raportuan se kanë dëgjuar ose kanë dijeni për SPAK. Pak më shumë se një e treta (36%) janë shumë të njohur me SPAK, ndërsa 58% e shqiptarëve kanë dëgjuar për këtë institucion, por nuk dinë shumë rreth tij. Burrat janë më të njohur me SPAK (43%) krahasuar me gratë (29%), dhe banorët urbanë janë gjithashtu më të informuar për SPAK sesa ata në zonat rurale (përkatësisht 42% kundrejt 29%).

Gjashtë në dhjetë (59%) qytetarë thanë se ishin të informuar mirë për rolin që luan SPAK në luftën kundër korrupsionit. I njëjti proporcion tha se ata gjithashtu e dinin rolin që ka policia, por më pak ishin të informuar për autoritetet e tjera gjyqësore. Ka disa dallime në zonat urbane dhe rurale, ku të anketuarit urbanë janë më të informuar për SPAK në krahasim me ato rurale (63% kundrejt 54%).

Figura 25. Njohja me SPAK në Shqipëri.

Rezultatet lidhur me perceptimin për SPAK reflektojnë periudhën e realizimit të studimit (gusht 2024). Ngjarjet që kanë ndodhur gjatë periudhës nga gusht 2024 e në vazhdim, të cilat kanë ndikim në perceptimin e SPAK, nuk janë reflektuar në këtë raport.

Pjesa më e madhe e qytetarëve e percepton SPAK-un si efektiv në luftën kundër korrupsionit

Ndër ata që e njohin SPAK-un, 62% besojnë se ky institucion është efektiv në trajtimin e korrupsionit dhe krimin të organizuar në Shqipëri, por jo të gjithë qytetarët ndihen të inkurajuar nga ky institucion për të raportuar korrupsionin.

Rreth 54% e shqiptarëve besojnë se SPAK luan një rol disi efektiv në trajtimin e korrupsionit dhe krimin të organizuar, ndërsa vetëm 8% besojnë se është shumë efektiv. Opinionet për veprimet e fundit të SPAK-ut, si hetimet dhe ndjekjet penale të politikanëve dhe zyrtarëve të lartë, dhe ndikimin e tyre në raportimin e ardhshëm të korrupsionit, janë të përziera.

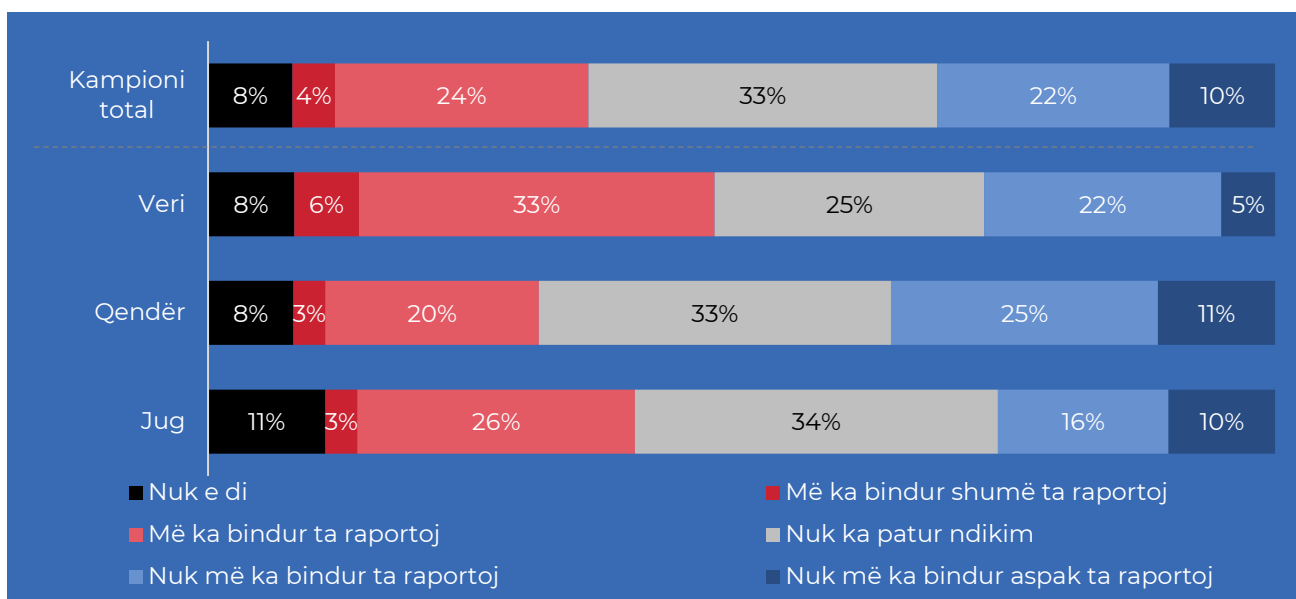
“U fol për një çështje publike, dhe shumica e atyre që e mbështetën nuk besonin se ai do të përfundonte pas hekurave. Por ndodhi, dhe shumë njerëz me pushtet kanë përfunduar atje. Pra, me frikën e brendshme dhe mbështetjen nga organizatat ndërkombëtare, mendoj se perspektiva është e mirë.” (Femër, 60 vjeç, Elbasan)

Pothuajse një e treta (32%) e shqiptarëve thanë se veprimet e SPAK-ut i bënë ata më pak të prirur për të raportuar korrupsionin, me përqindjen më të lartë të atyre që jetojnë në Shqipërinë Qendrore (36%), krahasuar me 27% në Veri dhe 26% në Jug. Një e treta (33%) mbeten neutralë, duke treguar se veprimet e SPAK nuk ndikojnë në gatishmërinë e tyre për të raportuar korrupsionin.

Pothuajse tre nga dhjetë (28%) shqiptarë thanë se veprimet e SPAK i kanë bërë ata më të prirur për të raportuar korrupsionin në të ardhmen, me përqindjen më të lartë në Veri (39%). Gjatë grupeve të diskutimit, disa qytetarë shprehën se e shihnin SPAK-un si të vetmin institucion ku ndiheshin të sigurt për të raportuar raste korrupsioni dhe krimi. Kjo bindje ishte veçanërisht e fortë tek ata që kishin parë raste korrupsioni në nivele të larta që kishin çuar në dënime konkrete.

“Sot shohim që këta politikanë, për të cilët askush nuk mendonte se mund të thirreshin apo pyeteshin, disa prej tyre janë burgosur ose dënuar. Po ashtu, edhe disa organizata kriminale janë goditur, qoftë pak apo shumë.”
(Mashkull, 30, Durrës)

Figura 26. Si ka ndikuar aktiviteti i SPAK në raportimin e korrupsionit në të ardhmen. SIPAS RAJONIT.

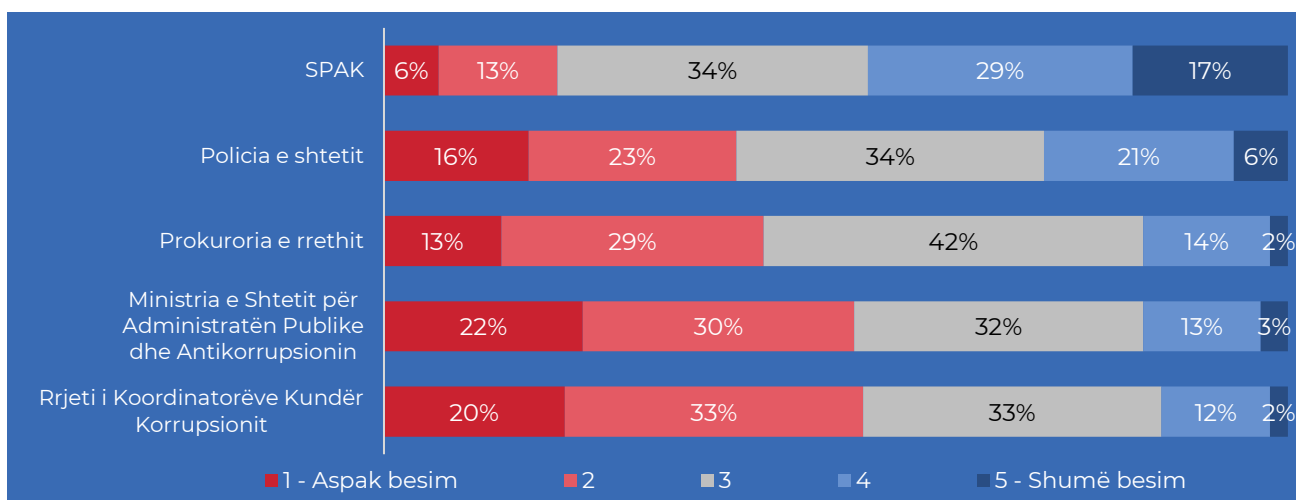

Qytetarët besojnë se SPAK vepron në mënyrë të paanshme në luftën kundër korrupsionit

46% e qytetarëve shqiptarë besojnë se SPAK vepron në mënyrë të paanshme në luftën kundër korrupsionit.

Besimi te SPAK është më i lartë se te policia (27%) dhe institucionet/organizatat e tjera. Të rinjtë e grupmoshës 18-34 vjeç kanë një nivel më të lartë besimi te SPAK krahasuar me ata mbi 35 vjeç. Ata në Jug kanë gjithashtu më shumë gjasa të besojnë aftësinë e SPAK-ut për të punuar në mënyrë të paanshme kundër korrupsionit, ndërsa ata në zonat qendrore janë më pak të prirur ta besojnë këtë.

Figura 27a. Besimi te institucionet gjyqësore për të punuar në mënyrë të paanshme në luftën kundër korrupsionit.

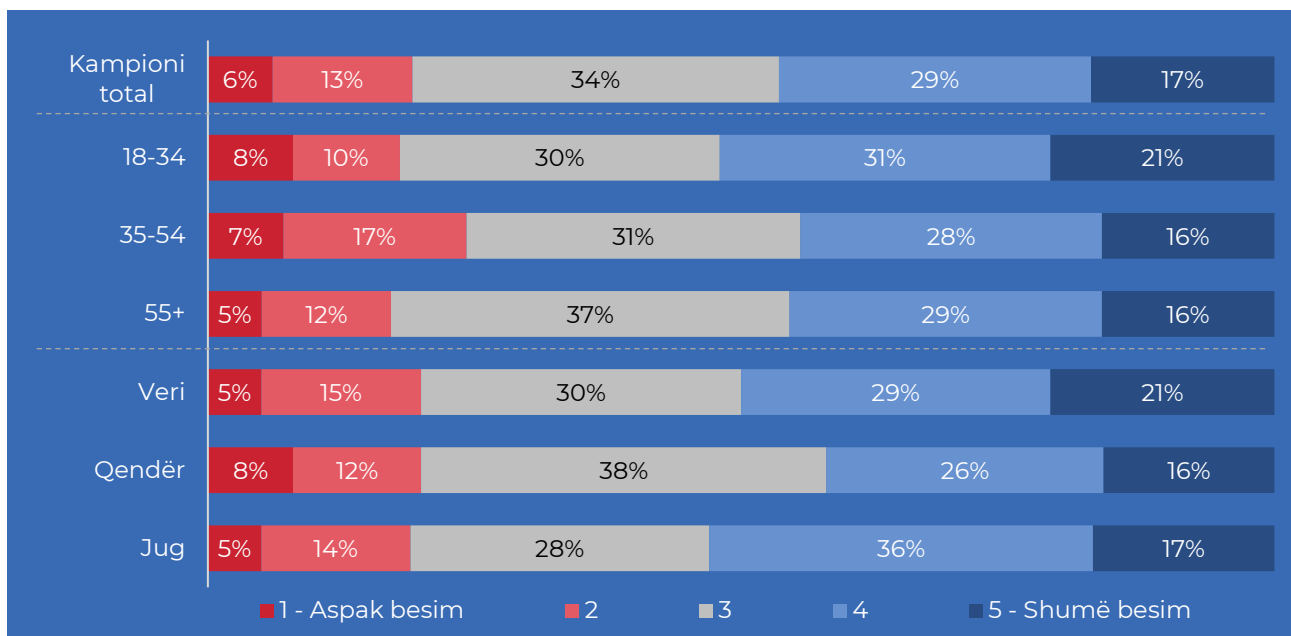

Shumica beson se SPAK vepron në mënyrë të pavarur. Këtu përfshihet besimi se SPAK i zgjedh rastet e tij, merr vendime bazuar në ligje e fakte dhe punon pa ndërhyrje të qeverisë apo politikës.

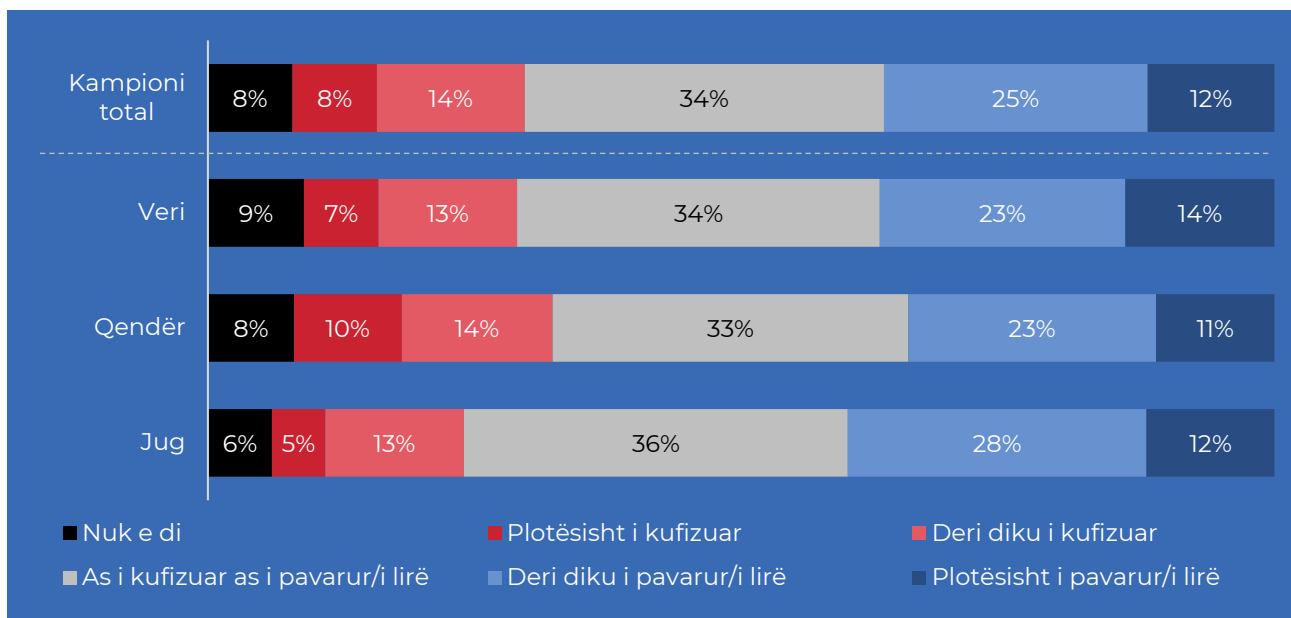
Pothuajse katër në dhjetë (37%) qytetarë shqiptarë besojnë se SPAK është i lirë të bëjë punën e tij pa ndikim të jashtëm, më tej 34% mendojnë se SPAK nuk është as i kufizuar dhe as plotësisht i lirë, ndërsa 22% besojnë se puna e SPAK është e kufizuar nga ndikimi i jashtëm. Qytetarët në Shqipërinë Qendrore e perceptojnë SPAK-un si më të kufizuar (24%) krahasuar me ata në Veri (20%) dhe Jug (18%).

Figura 27b. Besimi te SPAK për të punuar në mënyrë të paanshme në luftën kundër korrupsionit.

Figura 28. Liria e SPAK për të kryer punën e tij pa ndikime të jashtme. SIPAS RAJONIT.

Ndërkohë që SPAK konsiderohet një nga institucionet më të besueshme krahasuar me institucionet e tjera, pjesëmarrësit në grupet e diskutimit shprehën kritika lidhur me paragjykimin e perceptuar, ritmin e ngadaltë të punës dhe numrin e kufizuar të arrestimeve. Ata vunë në dyshim pavarësinë e SPAK-ut dhe aftësinë e tij për të vepruar ndaj individëve që vazhdojnë të jenë në pushtet.

Ndërkohë që SPAK u konsiderua si një institucion më i besueshëm krahasuar me të tjerët, ai u përball me kritika të konsiderueshme nga disa pjesëmarrës të grupeve të diskutimit. Ata u shprehën se SPAK fokusohet kryesisht te individët që nuk janë më në pushtet, duke vënë në dyshim aftësinë ose vullnetin e tij për të ndjekur ata që aktualisht mbajnë pozita të rëndësishme.

Në disa zona, kishte dyshime për pavarësinë e SPAK-ut, me dyshime se interesat politike mund të ndikonin ende në vendimet e tij. Pjesëmarrësit shprehën gjithashtu pakënaqësi për numrin e kufizuar të arrestimeve dhe ecurinë e ngadaltë të çështjeve në proces, duke vënë në dyshim nëse SPAK-u i kërkon realisht llogari të pushtetshëmëve.

Ndërsa disa mendonin se SPAK duhet të fokusohet vetëm në rastet e profilit të lartë, të tjerë argumentuan se ai duhet të trajtojë një gamë më të gjerë çështjesh. Në përgjithësi, pjesëmarrësit e shihnin SPAK-un si një burim shprese, por theksuan se efektiviteti i tij pengohet nga vonesat në zbatimin e vendimeve.

Në Shkodër, besimi te SPAK ishte i ulët, pasi pjesëmarrësit e konsideronin raportimin e krimit të organizuar si joefektiv, duke qenë se kriminelët e arrestuar lirohen shpejt.

Ndërsa pjesëmarrësit në grupet e tjera të diskutimit shprehën si besim ashtu edhe skepticizëm ndaj SPAK-ut, qëndrimi i përgjithshëm ishte kryesisht pozitiv ndaj punës së tij. Megjithatë, në Shkodër, besimi te SPAK ishte dukshëm i ulët. Banorët e këtij rajoni kishin vënë re se edhe kriminelët më të rrezikshëm liroheshin shpejt pas arrestimit, duke krijuar një ndjenjë pafuqie dhe mosbesimi ndaj raportimit të krimit të organizuar.

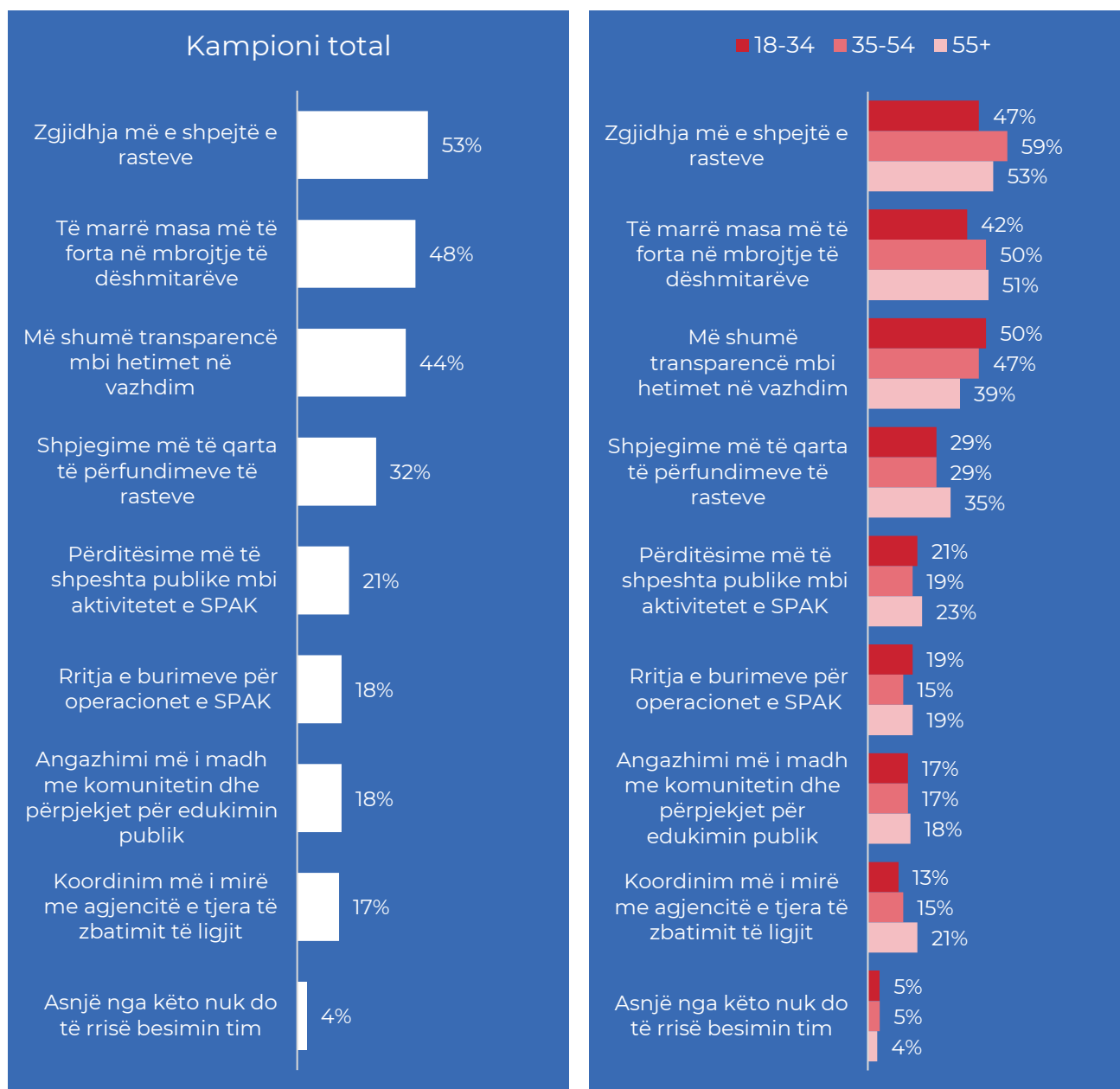
“Edhe me SPAK-un, nuk kemi parë shumë dënime.”
(Mashkull, 68, Rom, Fier)

“Nëse e vini re, SPAK ka ndëshkuar njerëzit që janë larguar nga pushteti.”
(Mashkull, 28, Shkodër)

Besimi në punën e SPAK-ut për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar do të rritej nëse çështjet zgjidheshin më shpejt, masat për mbrojtjen e dëshmitarëve do të ishin më të forta dhe do të rritej transparenca mbi hetimet në vazhdim.

Kjo ndryshon sipas moshës, pasi gjysma e grupmoshës 18-34 vjeç thanë se një transparencë më e madhe në lidhje me hetimet në vazhdim do të rriste besimin e tyre në punën e SPAK-ut, ndërsa ata të moshës 35 vjeç e lart i kushtonin më shumë rëndësi zgjidhjes së çështjeve dhe masave për mbrojtjen e dëshmitarëve.

Figura 29/30. Faktorët që do të rrisnin më shumë besimin te puna e SPAK.

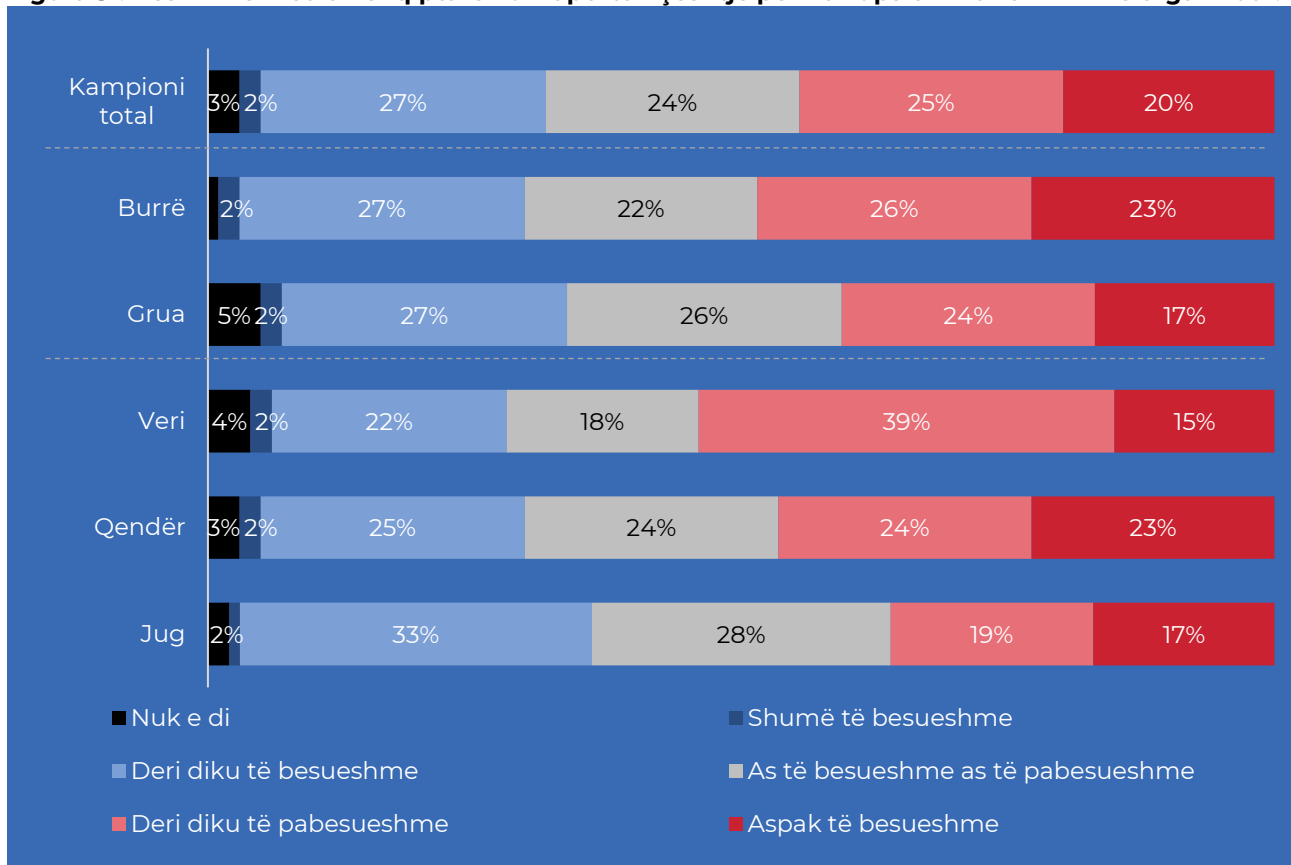

Seksioni 4: Media dhe burimet e informacionit

Besimi në media është i ulët

Një e pesta e qytetarëve shqiptarë beson se media nuk është aspak e besueshme në raportimin e çështjeve që lidhen me korrupsionin dhe krimin e organizuar. Në total, 45% e qytetarëve e konsiderojnë median të pabesueshme ku burrat dhe banorët e Veriut të cilët kanë më shumë gjasa ta shprehin këtë mendim.

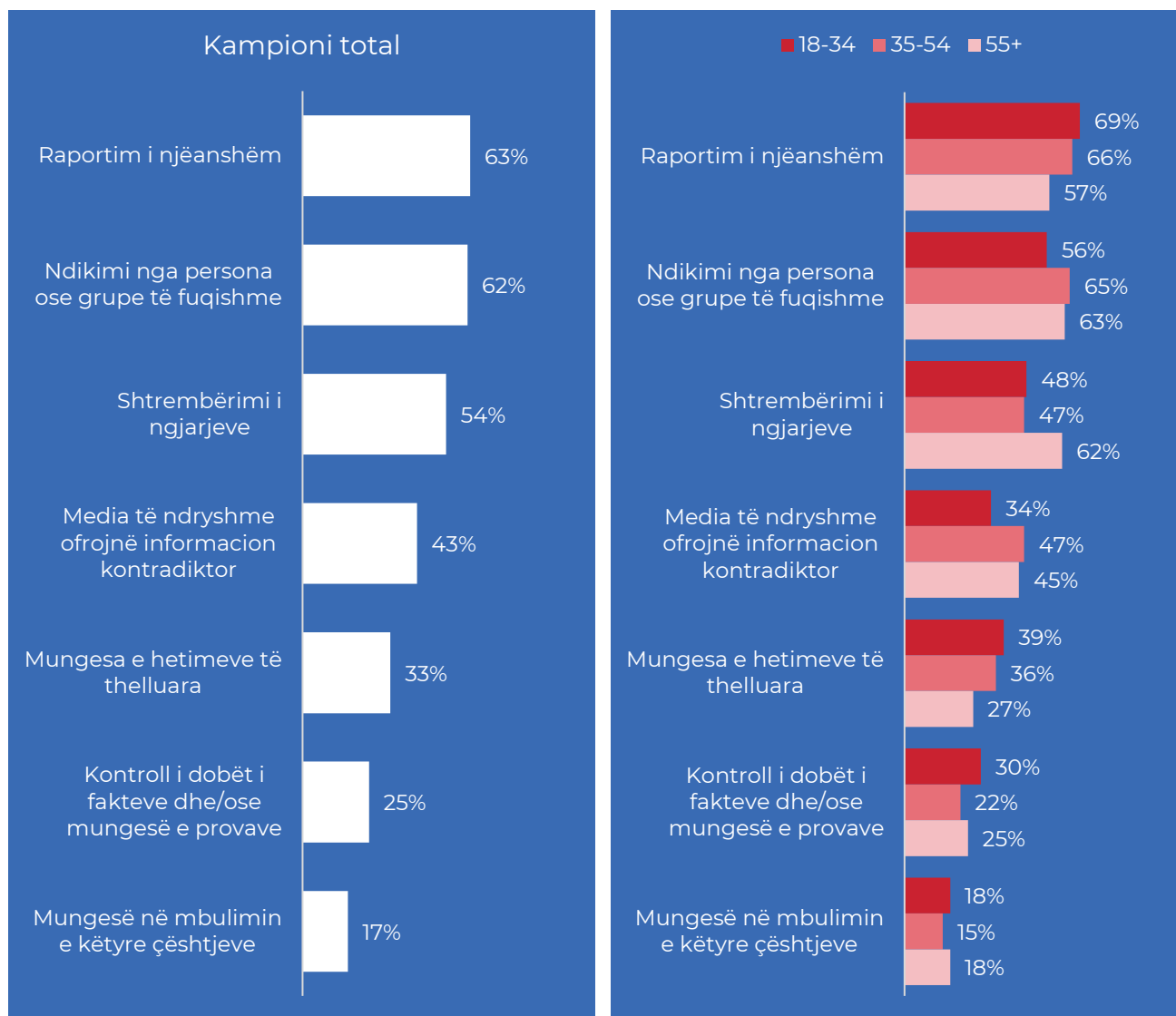
Figura 31. Besimi në median shqiptare kur raporton çështje për korrupsionin dhe krimin e organizuar.

Raportimi i mediave mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar shihet si i njëanshëm dhe i tepruar.

Gjashtë nga dhjetë (63%) qytetarë shqiptarë thanë se njëanshmëria në raportim është arsyeja kryesore pse i konsiderojnë të pabesueshme lajmet mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar; një përqindje e ngjashme (62%) beson se ndikimi nga persona ose grupe me pushtet e bën median jo të besuar. Të rinjtë kanë më shumë gjasa të shprehin shqetësime për njëanshmërinë në raportim, ndërsa ata mbi 55 vjeç priren të theksojnë ekzagjerimin e ngjarjeve.

Figura 32. Arsyet pse raportimet e medias shqiptare mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar konsiderohen jo të besueshme.

Shqiptarët po kërkojnë që media të zhvendosë fokusin drejt raportimeve më konstruktive dhe të luajë një rol më të përgjegjshëm në formësimin e perceptimeve publike mbi krimin dhe korrupsionin.

Ekziston një perceptim se media i lartëson kriminelët, ndikohet nga interesa politike dhe kriminale dhe nuk promovon modele pozitive në shoqëri. Pjesëmarrësit në fokus grupet ishin skeptikë mbi objektivitetin e medias, duke besuar se media kombëtare është e lidhur me partitë politike dhe shpesh u shërben atyre. Ky lartësim i perceptuar i krimit kontribuon në zhgënjimin e publikut për rolin e medias në trajtimin e korrupsionit. Pjesëmarrësit theksuan se raportimi i krimit ndikohet nga interesa kriminale, duke krijuar një narrativë që favorizon ata që janë të përfshirë në krimin e organizuar.

Shumica e pjesëmarrësve treguan se ekspozimi i vazhdueshëm ndaj lajmeve për krimin dhe korrupsionin ndikon negativisht në gjendjen e tyre mendore, duke shkaktuar ndjenja pafuqie dhe acarim.

“Është e sponsorizuar, jo e kontrolluar. Agjenda e medias është e predispozuar për ta shfaqur sa më shumë krimin në televizion. Gazetarët e krimit janë të orientuar nga kërkesat e mafias.” (Mashkull, 30 vjeç, Shkodër)

“Media në Shqipëri është kthyer në media për publikimin e vrasjeve, korrupsionit, krimit.” (Mashkull, 32, Fier, rural)

“Gazetari ka etikë, por pronari është i lidhur dhe gazetari detyrohet të bëjë atë që thotë pronari.” (Femër, 46 vjeç, Fier, zonë rurale)

Pjesëmarrësit nga fokus grupe të ndryshme shprehën se dëgjojnë shpesh lajme për krimin e organizuar dhe korrupsionin në Shqipëri, lajme këto që dominojnë çdo ditë peizazhin mediatik.

Në Durrës, pjesëmarrësit theksuan një rast të veçantë që përfshin një sulm ndaj Top Channel për të theksuar se si krimi ka marrë fuqinë deri në pikën e shenjestrimit të institucioneve mediatike. Kjo pasqyron perceptimin e përgjithshëm se media raporton vazhdimisht për krimin, dhe pjesëmarrësit shpesh ndjehen të ngarkuar nga frekuenca e këtyre lajmeve.

Ekziston një dëshirë që media të zhvendosë fokusin drejt raportimeve më konstruktive dhe të luajë një rol më të përgjegjshëm në formësimin e perceptimeve publike mbi krimin dhe korrupsionin.

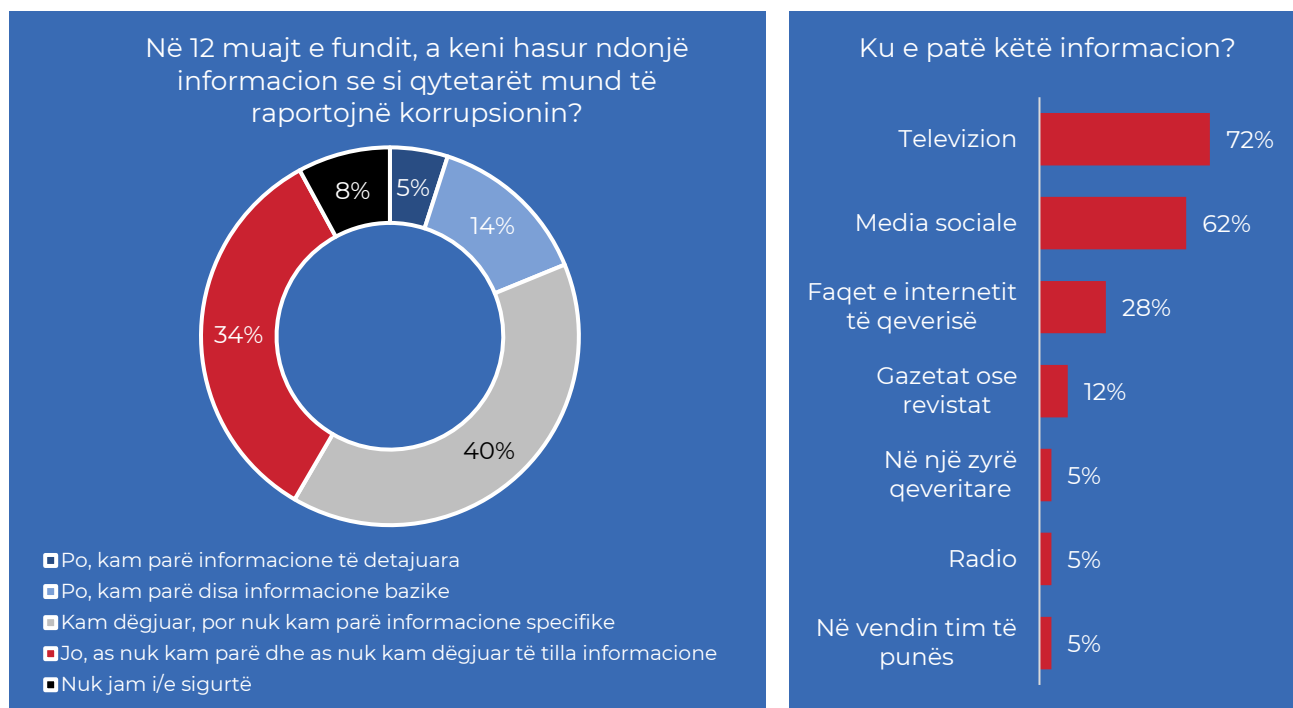
Në Elbasan, një pjesëmarrës sugjeroi që në vend që të fokusohet te kriminelët, media duhet të promovojë “*figurave që krijojnë pasuri*” dhe që shërbejnë si modele pozitive. Po ashtu, në Shkodër, pjesëmarrësit shprehën shqetësim për qasjen sensacionaliste të medias, duke thënë se raportimi mbi krimin është bërë “reklamë” për kriminelët. Këto komente sugjerojnë se pjesëmarrësit ndjehen se media luan një rol në përjetësimin e sjelljeve negative duke theksuar vazhdimisht aktivitetet kriminale.

“Një tjetër person thotë se partia e kontrollon situatën; kandidati vjen këtu, partia e kontrollon; hanë dhe pinë në të gjitha lokalet këtu. A nuk është kjo korrupsion? A nuk është blerje votash?” (Mashkull, 50 vjeç, Finiq)

“Ata kanë një problem sepse rrisin armiqësinë... Nuk duhet të reklamohen. E fillon një emision me një armë. Këtu qëndron gabimi, sepse në një farë mënyre, e tundon adoleshentin, dhe aty fillon. Thonë, ‘Djali më i fortë në Vlorë!’” (Mashkull, 51 vjeç, Elbasan)

Shumë pak shqiptarë kanë pasur qasje në informacion për mënyrën se si qytetarët mund të raportojnë korrupsionin në media. Vetëm 19% e të anketuarve kanë marrë informacion në televizion apo media sociale për mundësinë që qytetarët të raportojnë korrupsionin në Shqipëri. Prej tyre, vetëm 5% kanë gjetur informacion shumë të detajuar.

Figura 33. Informacion mbi mënyrat se si qytetarët mund të raportojnë korrupsionin gjatë 12 muajve të fundit. Figura 34. Burimet ku është parë ky informacion (tregohen vetëm opsionet mbi 5%).

Sulmet mediatike ndaj SPAK mund të çojnë në përmirësimin e efikasitetit të tij

Pjesëmarrësit vunë në dukje raste ku SPAK është kritikuar në media; reagimet ndaj këtyre kritikave ndryshonin midis fokus grupeve. Në Durrës, një pjesëmarrës kundërshtoi fuqimisht çdo kritikë ndaj SPAK, duke deklaruar se ata që e kritikojnë *“duhet të skualifikohen menjëherë.”* Nga ana tjetër, pjesëmarrësit në Elbasan ishin më të hapur ndaj kritikave, me një person që sugjeroi se *“kritika është e mirë për të gjithë, pasi çon në reflektim të brendshëm.”*

Ndërsa pjesëmarrësit pranuan se kritikave mediatike ndaj SPAK mund të minojnë besimin publik në institucion, disa besuan se kritika konstruktive mund të nxisë përmirësime në funksionimin e tij.

Rekomandime

Rekomandimet e mëposhtme janë nxjerrë në bazë të hulumtimit të kryer përmes anketës me qytetarët, grupeve të diskutimit dhe intervistave të thelluara.

Fokusi	Rekomandimet
SPAK	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rritja e transparencës: Publikimi i përditësimeve tremujore mbi numrin e rasteve të hetuara, të mbyllura dhe çdo tendencë të evidentuar. Kjo mund të bëhet në mënyrë anonime, pa komprometuar çështjet në proces, për të ndihmuar në përmirësimin e raportimit të korrupsionit dhe krimin të organizuar. ▪ Përditësimi i rregullt mbi rezultatet e çështjeve të mbyllura. ▪ Bashkëpunim efektiv me median: Organizimi i sesioneve të mbyllura tremujore me përfaqësues të medias nga një gamë e gjerë mediash, përfshirë ato lokale, për të ndihmuar publikun të kuptojë më mirë ecurinë dhe performancën e SPAK.
Institucionet që Luftojnë Korrupsionin (SPAK, Policia e Shtetit, Prokuroritë Lokale, Ministria e Shtetit për Administratën Publike dhe Antikorrupsionin, Rrjeti i Koordinatorëve Antikorrupsion)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hartimi i një udhëzuesi për raportimin: Krijimi i një udhëzuesi të detajuar për qytetarët se si të raportojnë korrupsionin në mënyrë të sigurtë dhe anonime. Ky udhëzues duhet të jetë gjerësisht i aksesueshëm përmes kanaleve të ndryshme, duke përfshirë platformat online dhe njoftimet e shërbimit publik. Mund të shpërndahet në televizione ose rrjete sociale. ▪ Fuqizimi i mbrojtjes së sinjalizuesve: Miratimi i mbrojtjeve ligjore për sinjalizuesit, duke përfshirë masa kundër hakmarrjes dhe mekanizma për raportim anonim. Të ndëshkohen publikisht ata që zbulojnë sinjalizuesit. ▪ Ndërgjegjësimi: Organizimi i takimeve me zyrtarë publikë dhe forcat e rendit për të koordinuar trajtimin e rasteve të sinjalizuesve dhe garantimin e mbrojtjes së individëve që raportojnë korrupsionin.
Institucionet që Luftojnë Korrupsionin (SPAK, Policia e Shtetit, Prokuroritë Lokale, Ministria e Shtetit për Administratën Publike dhe Anti-Korrupsionin, Rrjeti i Koordinatorëve Kundër Korrupsionit)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Thjeshtimi i mekanizmave të raportimit: Lehtësimi i procesit të raportimit të korrupsionit duke e bërë sa më të thjeshtë. Zbatimi i mjeteve të raportimit online që lejojnë dorëzime anonime dhe ofrimi i udhëzimeve të qarta për përdorimin e tyre. ▪ Përmirësimi i shërbimeve mbështetëse: Krijimi i shërbimeve mbështetëse për individët që raportojnë korrupsionin, duke përfshirë ndihmë ligjore dhe këshillim. Sigurimi që këto shërbime të jenë të aksesueshme dhe të ofrojnë siguri për ata që duan të raportojnë raste. ▪ Ndërtimi i besimit në institucione: Puna për përmirësimin e perceptimit të publikut për institucionet kundër korrupsionit duke demonstruar efektivitetin dhe përkushtimin e tyre për të trajtuar korrupsionin. Kjo mund të arrihet përmes trajtimit të suksesshëm të rasteve të profilit të lartë dhe operacioneve transparente. Publiku dëshiron që për rastet e raportuara të marret një vendim përfundimtar dhe të mos zvarriten me kalimin e kohës.

Media

- **Forcimi i gazetarisë investigative:** Mbështetja e gazetarisë investigative si një mjet për të zbuluar korrupsionin dhe krimin e organizuar në të gjitha nivelet, veçanërisht në rastet me profil të lartë. Ofrimi i mbështetjes së nevojshme ligjore dhe institucionale për gazetarët, duke i mundësuar atyre të kryejnë investigime pa frikën e hakmarrjes politike ose kriminale. Forcimi i mbrojtjes së sinjalizuesve dhe krijimi i kanaleve të sigurta për denoncime. Nxitja e fushatave të ndërgjegjësimit publik për të promovuar rolin e gazetarisë investigative në zbulimin e abuzimeve dhe sjelljen e figurave publike përpara përgjegjësisë. Theksimi i rolit të shtypit të lirë si një gur themeli i një shoqërie demokratike.
- **Përmirësimi i besimit të media:** Trajtimi i çështjes së raportimit të njëanshëm dhe ndikimit të individëve me pushtet mbi median. Mediat duhet të angazhohen në iniciativa transparence për të dëshmuar pavarësinë e tyre nga ndikimet politike ose ekonomike. Kjo mund të përfshijë publikimin e kodeve të etikës, zbardhjen e strukturave të pronësisë dhe shmangien aktive të konflikteve të interesit. Nxitja e kuptimit publik mbi integritetin e medias përmes fushatave që dallojnë përmbajtjen e njëanshme dhe të sponsorizuar nga gazetaria objektive. Fuqizimi i qytetarëve për të vënë në dyshim dhe vlerësuar në mënyrë kritike burimet e lajmeve të tyre.

Institucionet e shërbimeve publike

- **Pagesa shtesë:** Ofrimi i alternativës për të paguar ekstra për shërbim më të shpejtë mund të reduktojë korrupsionin. Fondet shtesë të mbledhura mund të përdoren për të përmirësuar cilësinë e shërbimit.

Aneks

Qasja kërkimore e studimit

Ky studim përdor një qasje të kombinuar (metoda të përziera) për të vlerësuar në mënyrë të plotë pengesat dhe mundësitë për reduktimin e korrupsionit dhe krimin të organizuar në Shqipëri. Metodologjia përfshin elementë si sasiorë ashtu edhe cilësorë për të kapur një gamë të gjerë perceptimesh.

Komponenti sasior përfshiu realizimin e 1,000 intervistave përfaqësuese me individë të moshës 18 vjeç e lart në të gjitha rajonet e Shqipërisë. Me një marzh gabimi prej $\pm 3.2\%$, kjo madhësi e kampionit është e mjaftueshme për të dhënë rezultate domethënëse dhe të besueshme, duke lejuar analiza të detajuara në të gjithë grupet kryesore demografike. Të dhënat për këtë komponent u mbledhën kryesisht nëpërmjet panelit online IDRAPoll (<https://idrapoll.com/>). Për kuotat që nuk u mbuluan plotësisht online, veçanërisht për grupmoshat më të vjetra dhe në zonat rurale, u përdor një qasje me intervista ballë për ballë. Mbledhja e të dhënave u realizua gjatë një periudhe dyjavore në gusht 2024 (08-22). Komponenti cilësor përfshiu zhvillimin e tetë grupeve të diskutimit dhe pesë intervistave të thelluara (IDIs). Grupet e diskutimit filluan përpara fazës sasiorë, duke nisur më 30 korrik, dhe vazhduan paralelisht me mbledhjen e të dhënave sasiorë. Të tetë grupet e diskutimit u zhvilluan midis 30 korrikut 2024 dhe 22 gushtit 2024. Edhe pesë IDI-të u përfunduan gjatë të njëjtës periudhë.

Qasja sasiorë e studimit

Ky studim përdori intervista të strukturuar për të mbledhur të dhëna mbi përqindjet, perceptimet, ndërgjegjësimin dhe vlerësimet e publikut të gjerë. Pyetësi përfshinte demografinë, perceptimet mbi korrupsionin, përvojat me ryshfetin, raportimin dhe ndërgjegjësimin për SPAK.

Anketa u realizua përmes metodave online (CAWI) dhe ballë për ballë (CAPI). Anketat online u kryen përmes IDRAPoll paneli i vetëm në Shqipëri që siguron kampione përfaqësuese nëpërmjet një sistemi shpërblime Pjesëmarrësit ofrojnë të dhëna demografike, duke mundësuar kampionimin e synuar dhe duke siguruar cilësinë e të dhënave përmes algoritmeve të platformës.

Procesi i përzgjedhjes së mostrës përfshiu:

- Filtrimin e përdoruesve bazuar në qëllimin e studimit.
- Grupimin sipas rajonit, moshës dhe gjinisë për një shpërndarje të balancuar.
- Përzgjedhjen e rastësishme brenda grupeve përmes algoritmit të IDRAPoll.

Intervistat ballë për ballë u përdorën për të arritur grupmoshat më të vjetra dhe popullsinë rurale që nuk mund të mbulohej përmes anketës online. Në total, u realizuan 1,000 intervista, me një shpërndarje të përshtatur sipas të dhënave të CENSUS 2023. Shpërndarja sipas gjinisë dhe moshës u bazua në të dhënat më të fundit të INSTAT.

Tabela 1 - Shpërndarja e kampionit sipas rajonit/qarkut.

Qarku	Shpërndarja në %	Intervistat
Berat	6%	63
Dibër	5%	48
Durrës	10%	104
Elbasan	10%	98
Fier	11%	106
Gjirokastër	3%	25
Korçë	8%	78
Kukës	3%	25
Lezhë	4%	45
Shkodër	6%	62
Tiranë	31%	312
Vlorë	3%	34
Total	100	1,000

Tabela 2 - Shpërndarja e kampionit sipas gjinisë.

Gjinia	Shpërndarja në %	Intervistat
Burrë	49%	491
Grua	51%	509
Total	100	1,000

Tabela 3 - Shpërndarja e kampionit sipas moshës.

Mosha	Shpërndarja në %	Intervistat
18-24	11%	110
25-34	14%	140
35-44	15%	149
45-54	16%	160
55-64	19%	187
65+	25%	254
Total	100	1,000

Tabela 4 - Shpërndarja e kampionit sipas urbanitetit.

Urbaniteti	Shpërndarja në %	Intervistat
Urban	53%	535
Rural	47%	465
Total	100	1,000

Intervistat ballë për ballë u realizuan përmes tabletave. IDRA ka një përvojë të gjatë me këtë metodë dhe e ka përdorur gjerësisht në studime të ndryshme. Një nga përparësitë kryesore të përdorimit të tabletave është mundësia e monitorimit në kohë reale të çdo interviste të përfunduar në terren, e cila dërgohet automatikisht në serverin e zyrave të IDRA-s. Për më tepër, kjo metodë minimizon “gabimet njerëzore” përmes rregullave logjike të anketës, duke parandaluar kalimet ose kapërcimet e gabuara gjatë intervistës.

Përdorimi i tabletave sjell gjithashtu përparësi logjistike. Ai rrit cilësinë dhe shpejtësinë e procesit të punës, duke ofruar lehtësira të ndryshme, si:

- Regjistrimi automatik në sistem i kohës dhe datës së intervistës
- Menaxhimi i kohëzgjatjes së intervistës
- Funkzioni i gjeo-lokacionit, i cili mundëson regjistrimin dhe ndjekjen e vendndodhjes së intervistës, duke ofruar një përfaqësim grafik të çdo pyetësi në terren.

Rezultatet u peshuan sipas moshës, gjinisë dhe rajonit për të reflektuar shpërndarjen e popullsisë në Shqipëri, bazuar në të dhënat më të fundit të CENSUS 2023.

Qasja cilësore e studimit

Komponenti cilësor i studimit përfshiu intervista të thelluara dhe grupe diskutimi, të cilat shtuan një dimension të vlefshëm në hulumtim duke eksploruar përvojat e jetuara të pjesëmarrësve, perceptimet e tyre dhe aspektet që rrethojnë korrupsionin dhe krimin e organizuar. Këto metoda mundësuan biseda të hapura dhe diskutime interaktive në grup, duke nxjerrë në pah motivimet e fshehura, sfidat dhe faktorët kontekstualë që kontribuojnë në ekzistencën e korrupsionit dhe krimin të organizuar.

Diskutimet në grupe u zhvilluan me publikun e gjerë në rajone të ndryshme gjeografike, me 6 deri në 8 pjesëmarrës për grup. Këta individë përfaqësonin skenarë të ndryshëm jetësorë, duke përfshirë moshën, nivelin arsimor dhe profesionin, për të siguruar një gamë të gjerë perspektivash. Në total, u organizuan tetë grupe diskutimi, me shpërndarjen e tyre të paraqitur në tabelën më poshtë.

Tabela 5 - Shpërndarja e grupeve të diskutimit.

Nr.	Grupi i synuar	Rajoni	Data e zhvillimit
1	I përzier – të gjitha moshat	Tiranë/ urban	30/07/2024
2	I përzier - 30+	Durrës/ urban	01/08/2024
3	I përzier - 30+	Fier/ rural	02/08/2024
4	Gra të reja – mosha 18-30 vjeç	Fier/ urban	02/08/2024
5	Burra të rinj – mosha 18-30 vjeç	Shkodër/ urban	05/08/2024
6	I përzier - Mbi 50+	Elbasan/ urban	07/08/2024
7	Grekë – të gjitha moshat	Finiq/ rural	20/08/2024
8	Romë – të gjitha moshat, burra	Fier/ rural & urban	22/08/2024

Qëllimet kryesore të këtyre diskutimeve ishin të mbledhnin njohuri mbi perceptimet dhe përvojat e njerëzve lidhur me korrupsionin, ndikimin e tij në jetën e tyre, përvojat e tyre me raportimin e korrupsionit dhe nivelin e besimit që kanë te institucionet, si policia dhe SPAK.

Një tjetër temë kyçe ishte krimi i organizuar, veçanërisht në zonat lokale të pjesëmarrësve. Diskutimet u përqendruan në vlerësimin e ndërjegjësimit të qytetarëve për krimin e organizuar, eksplorimin e arsyeve të mundshme për angazhim në aktivitete të tilla, si dhe pengesat me të cilat mund të përballen.

Intervistat e thelluara u zhvilluan me punonjës të administratës publike nga institucione të ndryshme, me qëllim kapjen e një game të gjerë perspektivash. Këto intervista u përqendruan në perceptimet dhe përvojat e tyre lidhur me korrupsionin brenda administratës publike. Qëllimet kryesore ishin vlerësimi i ndërgjegjësimit dhe kuptimit të tyre mbi korrupsionin dhe sjelljet korruptive në mjedisin e tyre të punës, si dhe përvojat e tyre me raportimin e korrupsionit dhe sfidat me të cilat mund të përballen. Gjithashtu, intervistat synuan të eksplorojnë zgjidhje të mundshme për këto sfida. Siç paraqitet në tabelën më poshtë, në total u realizuan pesë intervista të thelluara me individë nga institucione të ndryshme publike, secili duke përfaqësuar role dhe profile të ndryshme.

Profili i secilit grup të synuar është përshkruar më poshtë:

- **Infermiere Materniteti:** Infermiere që punon në një maternitet publik në Tiranë me 20 vite përvojë. Përgjegjësitë përfshijnë kujdesin ndaj pacientëve, administrimin e ilaçeve, sigurimin e rehatisë së pacientëve, asistimin e mjekëve gjatë vizitave dhe operacioneve, si dhe ofrimin e shërbimeve të tjera të nevojshme mjekësore. Infermierja luan një rol kyç në sigurimin e mirëqenies së pacientëve gjatë qëndrimit të tyre në maternitet.
- **Oficer Patrulle Policie:** Një oficer policie përgjegjës për patrullimin e lagjeve të caktuara dhe kryerjen e patrullimit të automjeteve në Tiranë. Detyrat përfshijnë ruajtjen e rendit publik, reagimin ndaj incidenteve në zonat e caktuara dhe sigurimin e një pranije të dukshme policore për të parandaluar krimin.
- **Ministria e Infrastrukturës:** Një zyrtar në nivel drejtues i përfshirë në një nga projektet kryesore të Ministrisë së Infrastrukturës, që lidhet me Portin e Durrësit. Përgjegjësitë kryesore të këtij pjesëmarrësi përfshijnë mbikëqyrjen e strategjive të menaxhimit dhe zbatimin e projektit, duke siguruar ecurinë dhe përputhjen e tij me objektivat infrastrukturore.
- **Prokuror (Drejtësia):** Intervista u zhvillua me një prokuror nga Prokuroria e Juridiksionit të Përgjithshëm në Durrës. Roli kryesor i tij përfshin ndjekjen penale të çështjeve, zbatimin e ligjit dhe sigurimin e drejtësisë përmes procedurave të rregullta ligjore.
- **Specialist i Regjistrimit të Tokës:** Intervista u zhvillua me një specialist përgjegjës për regjistrimin e tokës në Durrës. Detyrat kryesore të tij përfshijnë përditësimin dhe regjistrimin e pronave, duke siguruar përpunimin e saktë dhe në kohë të çështjeve të lidhura me tokën.

Tabela 6 - Shpërndarja e intervistave të thelluara.

Nr.	Institucioni	Pozicioni	Rajoni	Data zhvillimit
1	Shëndetësia	Infermiere në maternitet	Tiranë	14/08/2024
2	Forcat e Policisë	Polic patrulle	Tiranë	23/08/2024
3	Ministria e Infrastrukturës	Nivel menaxherial	Tiranë	22/08/2024
4	Drejtësia	Prokuror	Durrës	29/08/2024
5	Zyra e regjistrimit të tokës	Specialist	Durrës	29/08/2024

Government
Communication
Service

British Embassy
Tirana